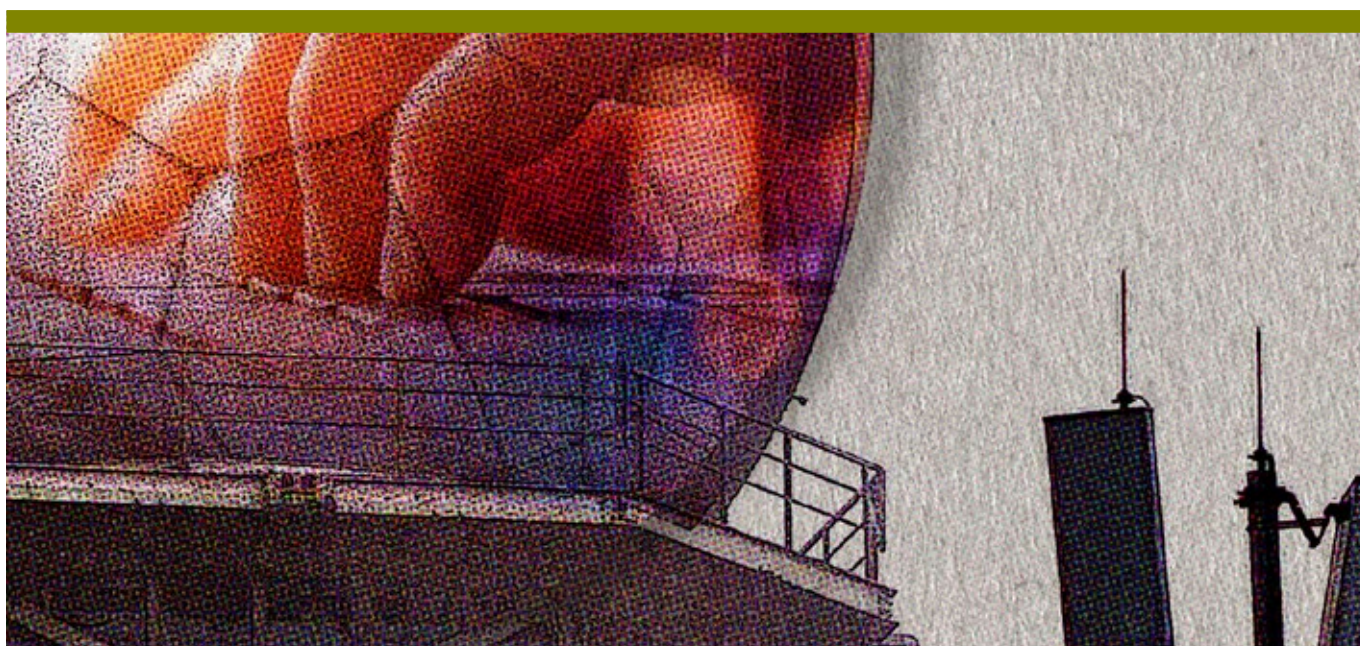

Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Årsredegørelse 2019

Forsvarets Efterretningstjeneste

INDHOLD

Til forsvarsministeren	1
Resumé.....	2
Forord	4
1. Tilsynets kontrol	6
1.1 Kontrolmetode	6
1.2 Kontrol af FE i 2019.....	7
1.2.1 Kontrol af FEs elektroniske indhentning af rådata (SIGINT)	9
1.2.2 Kontrol af FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT).....	10
1.2.3 Kontrol af FEs indhentning af oplysninger på baggrund af anmodning fra PET	12
1.2.4 Kontrol af FEs søgning i rådata.....	12
1.2.5 Kontrol af FEs fysiske indhentning (HUMINT).....	13
1.2.6 Kontrol af FEs behandling af oplysninger indsamlet via åbne kilder (OSINT).....	14
1.2.7 Kontrol af FEs behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT	14
1.2.8 Kontrol af FEs øvrige behandling af oplysninger	16
1.2.9 Kontrol af FEs videregivelse af oplysninger til samarbejdspartnere	16
1.2.10 Kontrol af arbejdsstationer i FE	17
1.2.11 Kontrol af FEs informationssikkerhed	17
1.3 Opfølgning på tilsynets kontrol af FE i 2018.....	18
1.4 FEs orientering af tilsynet	18
1.5 Anmodninger om indsigt efter FE-lovens §§ 9 og 10	19
1.5.1 Tilsynets behandling af anmodninger	19
1.5.2 Antal anmodninger og sagsbehandlingstid.....	19
2. Tilsynets særlige undersøgelse af FE	22
3. Tilsynets kontrol efter PNR-loven.....	26
4. Presseomtale i 2019	27

Appendiks	28
1. Om Forsvarets Efterretningstjeneste.....	28
2. Tilsynet med Efterretningstjenesterne	30
2.1 Tilsynets opgaver i forhold til FE.....	31
2.2 Tilsynets adgang til oplysninger i FE	32
2.3 Tilsynets reaktionsmuligheder	32
3. Retsgrundlag.....	34
3.1 Tilvejebringelse af oplysninger.....	34
3.1.1 Om indsamling og indhentning af oplysninger, jf. FE-lovens § 3.....	34
3.2 Intern behandling af oplysninger.....	35
3.2.1 Om intern behandling af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 3 e - 5.....	35
3.2.2 Om sletning af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 6 og 6 a	36
3.2.3 Om informationssikkerhed, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsen §§ 2-5.....	38
3.3 Videregivelse af oplysninger	39
3.3.1 Om videregivelse af oplysninger, jf. FE-lovens § 7	39
3.4 Lovlig politisk virksomhed	41
3.4.1 Om lovlig politisk virksomhed, jf. FE-lovens § 8	41
3.5 Regler om indsigt mv.	42
3.5.1 Om indsigt, jf. FE-lovens §§ 9 og 10.....	42
3.6 Behandling af passagerlisteoplysninger (PNR-oplysninger) for FE	43
3.6.1 Anmodning om oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende fysiske personer, jf. PNR-lovens § 15, stk. 3.....	43
3.6.2 PNR-enhedens indhentning af oplysninger for FE, jf. PNR-lovens § 4 og § 16.....	43
3.6.3 PNR-enhedens behandling og videregivelse af PNR-oplysninger på vegne af FE, jf. PNR-lovens § 8, § 10 og § 15	44
3.6.4 Informationssikkerhed, jf. PNR-lovens § 24.....	44

Til forsvarsministeren

I overensstemmelse med § 19 i lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) (lovbekendtgørelse nr. 1287 af 28. november 2017, som senest ændret ved lov nr. 1706 af 27. december 2018) afgiver Tilsynet med Efterretnings-tjenesterne hermed redegørelse om sin virksomhed vedrørende FE for 2019. Redegørelsen skal forelægges Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne og skal herefter offentliggøres.

København, oktober 2020

Michael Kistrup

Formand for Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Sigtet med redegørelsen er at give en generel information om karakteren af det tilsyn, der udøves med FE.

Redegørelsen indeholder blandt andet oplysninger om de forhold, som tilsynet har valgt at interessere sig for, og om i hvor mange tilfælde tilsynet har fundet, at FEs behandling af personoplysninger ikke har været i overensstemmelse med reglerne. For 2019 fremhæves følgende centrale og principielle dele af redegørelsen:

- ! **Tilsynet** kom, som offentliggjort ved tilsynets pressemeddelelse af 24. august 2020, i november 2019 ved én eller flere whistleblowere i besiddelse af en betydelig mængde materiale vedrørende FE, som tilsynet ikke hidtil har haft kendskab til eller mulighed for at tilvejebringe. Materialet havde en sådan karakter, at tilsynet besluttede at fokusere sin kontrol af FE med henblik på at foretage en tilbundsgående undersøgelse af de foreliggende omstændigheder.

På baggrund af undersøgelsen fremsendte tilsynet den 21. august 2020 en analyse til forsvarsministeren indeholdende tilsynets konklusioner og anbefalinger.

Tilsynet konkluderede på baggrund af undersøgelsen blandt andet, at FE af flere omgange siden tilsynets oprettelse i 2014 og til sommeren 2020 – i forbindelse med blandt andet tilsynets konkrete kontroller samt møder med chefen for FE – har tilbageholdt centrale og afgørende oplysninger for tilsynet og givet tilsynet urigtige oplysninger om forhold vedrørende tjenestens indhentning og videregivelse af oplysninger.

Det er tilsynets opfattelse, at den lovbestemte orienteringspligt er afgørende nødvendig for et funktionelt tilsyn, og at den hviler på en tillid fra lovgiver til, at FE i alle henseender efterkommer forpligtelsen. Resultatet af disse gentagne brud på den lovbestemte orienteringspligt er, at den legalitetskontrol, som tilsynet i henhold FE-loven er pålagt at udføre, og som bidrager til legitimeringen af FEs virksomhed, ikke fungerer efter hensigten.

Tilsynet konkluderede tillige, at der ved centrale dele af FEs indhentningskapaciteter er risici for, at der uberettiget kan foretages indhentning mod danske statsborgere.

Tilsynets konklusioner på baggrund af den særlige undersøgelse af FE vil i nødvendigt omfang inddrages i tilsynets årlige risikovurdering vedrørende processer og systemer hos tjenesten.

Tilsynets særlige undersøgelse af FE, herunder øvrige konklusioner og anbefalinger, er gengivet i afsnit 2.

- ! **Tilsynets** afsluttede kontroller vedrørende FEs elektroniske indhentning af rådata viste, jf. afsnit 1.2.1, at tjenesten ved sin tilrettelæggelse heraf anlagde et generelt saglighedskrav, og at oplysninger, der vedrører i Danmark hjemmehørende personer, som udgangspunkt kun kommer tjenesten i hænde ved en tilfældighed.

Vedrørende ét af de kontrollerede systemer blev tilsynets kontrol ikke tilendebragt i 2019. Årsagen var, jf. afsnit 2, at tilsynet i november 2019 besluttede at fokusere sin kontrol af FE som følge af materiale indleveret af én eller flere whistleblowere.

- ! **Tilsynets** kontrol vedrørende FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger, herunder tilsynets målrettede kontrol af tjenestens indhentning af oplysninger på vegne af PET, viste imidlertid, jf. afsnit 1.2.2 - 1.2.3, at FE i 14 tilfælde uberettiget har foretaget indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer i perioder på mellem én dag og 142 dage.
- ! **Tilsynets** kontrol vedrørende FEs søgning i rådata viste, jf. afsnit 1.2.4, at tjenesten i 14 procent af de udtrukne tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata, idet tjenesten af egen drift har søgt i sådanne data, selv om resultatet måtte forudses i overvejende grad at blive oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, og uden at tjenesten havde indhentet retskendelse hertil, jf. FE-lovens § 3, stk. 3. Tilsynet konstaterede i øvrigt ved sin målrettede kontrol af FEs tilvejebringelse af oplysninger på vegne af PET, jf. afsnit 1.2.3, at FE i forbindelse med samarbejdet med PET over en periode på 124 dage i 75 tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata.
- ! **Tilsynet** har endelig i 2019 behandlet anmodninger fra 86 fysiske eller juridiske personer om at undersøge, om FE uberettiget behandlede oplysninger om dem. Tilsynet har i den forbindelse konstateret, at FE har overholdt lovgivningens bestemmelser i hovedparten af sagerne, men at tjenesten i 5 af de færdigbehandlede sager uberettiget har behandlet oplysninger om ansøgerne, jf. afsnit 1.5.2.

Det bemærkes, at ovenstående henvisninger alene udgør et mindre udsnit af tilsynets kontrol af FE i 2019, hvor tilsynet har haft særlige eller principielle bemærkninger. For det fulde billede af tilsynets kontrol af FE skal redegørelsen læses i sin helhed.

Forord

Tilsynet med Efterretningstjenesterne er et særligt uafhængigt kontrolorgan, der blandt andet fører tilsyn med, at Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) behandler personoplysninger i overensstemmelse med lovgivningen. Tilsynet blev oprettet ved lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), der trådte i kraft den 1. januar 2014.

Sigtet med nærværende redegørelse er at informere om karakteren af det tilsyn, der udøves vedrørende FE. Redegørelsen indeholder oplysninger om de forhold, som tilsynet i 2019 har valgt særligt at interessere sig for, og om i hvor mange tilfælde tilsynet har fundet, at tjenestens behandling af personoplysninger ikke har været i overensstemmelse med reglerne.

Som i de forgangne år har tilsynet i 2019 haft fokus på at konsolidere og styrke grundlaget for tilsynets kontrol af henholdsvis PET, FE og Center for Cybersikkerhed (CFCS), herunder ved løbende udvikling af tilsynets risiko- og væsentlighedsvurdering af tjenesterne og centret samt de standarder og metoder, som anvendes i den retlige kontrol heraf. Det er afgørende for tilsynet, at de enkelte kontroller er velunderbyggede og -dokumenterede, og at de er tilrettelagt på baggrund af en tilstrækkelig efterretningsfaglig og teknisk forståelse. Tilsynet har i 2019 endvidere igangsat flere udviklingsprojekter med henblik på at sikre en mere effektiv systemunderstøttelse af tilsynets kontrolvirksomhed.

Tilsynet har i 2019 gennemført omfattende og intensive kontroller med FEs behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer. Som i de foregående år har tilsynet prioriteret kontroller med fokus på FEs overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger, intern behandling af oplysninger, herunder sletning af oplysninger, lovlig politisk virksomhed og videregivelse af oplysninger.

Af særlig betydning for tilsynets kontrol af FE i 2019, som det fremgår af tilsynets pressemeddelelse af 24. august 2020, har været, at tilsynet i november 2019 ved én eller flere whistleblowere kom i besiddelse af en betydelig mængde materiale vedrørende tjenesten, som tilsynet ikke hidtil har haft kendskab til eller mulighed for at tilvejebringe. Materialet havde en sådan karakter, at tilsynet besluttede at fokusere sin kontrol af FE med henblik på at foretage en tilbundsgående undersøgelse af de foreliggende omstændigheder. På baggrund af denne undersøgelse fremsendte tilsynet den 21. august 2020 en større analyse til forsvarsministeren indeholdende tilsynets konklusioner og anbefalinger. Tilsynets særlige undersøgelse af FE er nærmere behandlet i afsnit 2.

Ved lov nr. 1706 af 27. december 2018 om indsamling, anvendelse og opbevaring af oplysninger om flypassagerer (PNR-loven), der trådte i kraft den 1. januar 2019, har tilsynet fået til opgave at føre kontrol med Rigspolitiets PNR-enheds behandling af oplysninger om flypassagerer på

vegne af PET og FE. Tilsynet har i 2019 imidlertid ikke kunnet gennemføre kontrol som forudsat i PNR-loven på grund af manglende afklaring af de retlige rammer for tilsynets kontrol efter PNR-loven, herunder hvorvidt Rigspolitiets behandling af oplysninger om flypassagerer på vegne af PET og FE er omfattet af den indirekte indsichtsordning efter PET-lovens § 13 og FE-lovens § 10. Se nærmere i afsnit 3.

Tilsynet har, ligesom det var tilfældet i 2018, oplevet en øget opmærksomhed omkring den indirekte indsichtsordning i 2019. Tilsynet har således i 2019 modtaget anmodninger fra 86 fysiske eller juridiske personer om at undersøge, om FE uberettiget behandlede oplysninger om dem. Tilsynet ser positivt på den øgede opmærksomhed omkring ordningen og arbejder på at nedbringe sagsbehandlingstiden for besvarelsen af anmodningerne. Der er i afsnit 1.5 redegjort nærmere for tilsynets behandling af anmodninger efter den indirekte indsichtsordning.

Tilsynet har i 2019 fortsat sit samarbejde med hollandske Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD), belgiske Comité permanent de contrôle de services de renseignements et de sécurité (Committee I), norske Stortingets Kontrollutvalg for etterretnings-, overvåknings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) og schweiziske Unabhängige Aufsichtsbehörde über die nachrichtendienstlichen Tätigkeiten (AB-ND). Samarbejdet blev i 2019 udbygget med det britiske Investigatory Powers Commissioner's Office (IPCO). Fokus i dette samarbejde er erfaringsudveksling omkring kontrolmetoder samt drøftelse af juridiske emner af fælles relevans. Samarbejdet har blandt andet resulteret i, at tilsynet i juni 2019 afholdt en konference i København, hvor emnet var drøftelse af fælles standarder for kontrol af efterretningstjenester.

Tilsynet har i november 2019 endvidere deltaget i et nordisk møde i Oslo med tilsynsmyndigheder fra Norge, Sverige og Finland.

Foruden tilsynets tætte samarbejde med udvalgte tilsynsmyndigheder deltog tilsynet i december 2019 i en fælles europæisk konference for tilsynsmyndigheder i Haag, hvor 18 europæiske lande deltog.

I efteråret 2019 har tilsynet desuden fået et nyt medlem.

Michael Kistrup

Formand for Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Tilsynets kontrol

1.1 Kontrolmetode

Tilsynet arbejder kontinuerligt med at forbedre de metoder, som tilsynet anvender i planlægningen og udførelsen af kontrollen af FE med henblik på, at kontrollen får den størst mulige effekt inden for de rammer, som er sat for tilsynets virke.

Tilsynets kontrolarbejde består af tre delelementer: planlægning, udførsel og verificering. Tilsynet evaluerer derudover løbende på sit arbejde med alle tre elementer.

Tilsynets planlægning af kontrollerne for det kommende år sker på baggrund af en årlig risikovurdering vedrørende processer og systemer hos FE. Formålet med risikovurderingen er at vurdere risici for lovbrud i relation til tilvejebringelse, intern behandling og videregivelse af oplysninger om de persongrupper, der er omfattet af tilsynets kompetence. På baggrund heraf udarbejder tilsynet en risikoanalyse, som danner grundlag for udvælgelsen af det kommende års kontroller.

Formålet med risikoanalysen er at sikre, at tilsynets kontrol fokuseres på de områder, hvor der er størst risiko for fejl, samt at der tages højde for andre relevante faktorer, eksempelvis områder hvor tilsynets kontrol fra lovgivers side er tillagt særlig vægt, såsom reglerne om lovlig politisk virksomhed. Områder, hvor der vurderes at være en lav risiko for fejl, kontrolleres som hovedregel én gang hvert tredje år med henblik på at skabe fuldstændighed i kontrollen af FE og sikre, at vurderingen af risiko for fejl på området fortsat er retvisende. Endvidere foretager tilsynet inspektioner af systemer, der i forbindelse med risikovurderingen er vurderet som værende ikke relevante for tilsynets kontrol, med henblik på at efterprøve om relevansvurderingen er korrekt.

Planlægningen af tilsynets kontrol for det kommende år afsluttes ved udgangen af det foregående år, med henblik på at erfaringerne fra dette års kontrol kan indgå som en del af tilsynets risikovurdering og -analyse.

Selve kontrollen gennemføres løbende hen over året. Kontrollen af de enkelte områder gennemføres som udgangspunkt af tilsynets sekretariat. Efter en konkret vurdering anmodes FE om uddybende bemærkninger. Sekretariatet forelægger på dette grundlag resultaterne af kontrollen for tilsynet, som beslutter, om kontrollerne er tilstrækkelig belyst, eller om der er behov for at indhente yderligere oplysninger eller foretage nærmere drøftelser med FE.

Tilsynet benytter sig af en række forskellige metoder i kontrollen af de enkelte områder, heriblandt fuldstændig kontrol, simpelt tilfældige eller stratificerede stikprøver, indholdsscreening og interviewbaseret kontrol. Tilsynets valg af metode sker på baggrund af risikoanalysen af

området, erfaringer fra tidligere kontroller samt de faktiske forhold, som tilsynet konstaterer i forbindelse med kontrollen. Endvidere afholder tilsynet forud for kontrol af ikke tidligere kontrollerede områder opstartsmøder med relevante medarbejdere i FE med henblik på at sikre en tilstrækkelig efterretningsfaglig og teknisk forståelse af området, således at kontrollen kan tilpasses og gennemføres hensigtsmæssigt.

Tilsynets direkte adgang til FEs systemer sikrer, at tjenesten ikke kan forudse, hvilke sager og oplysninger der bliver genstand for tilsynets kontrol. I nogle tilfælde er det imidlertid nødvendigt for tilsynet at varsle FE om tidspunktet og metoden for en kontrol, eksempelvis hvis tilsynet skal have adgang til særlige fysiske lokaliteter eller skal interviewe specifikke medarbejdere.

Tilsynet deler forud for påbegyndelsen af årets kontroller sin risikoanalyse og kontrolplan med FE med henblik på blandt andet at sikre åbenhed om tilsynets vurdering af forholdene hos tjenesten. Åbenheden giver endvidere FE mulighed for at tage højde for tilsynets kontrol i tilrettelæggelsen af den interne kontrol, hvilket bidrager til, at tilsynets kontrol og tjenestens interne kontrol samlet dækker en større del af tjenestens virksomhed. Endelig sikrer åbenheden, at FE kan afsætte tilstrækkelige ressourcer til at servicere tilsynet.

Tilsynet foretager verificering ved løbende kortlægning af FEs systemlandskab på server-, komponent- og applikationsniveau med henblik på at kunne foretage en fuldstændig risikovurdering af samtlige processer og systemer i tjenesten. Tilsynet afsætter hvert år væsentlige ressourcer til verificering af de oplysninger, som modtages fra FE vedrørende tjenestens systemlandskab. Formålet med verificeringen er at sikre, at tilsynets kontrol beror på oplysninger fra FE, hvis rigtighed tilsynet har efterprøvet.

Tilsynet har desuden udarbejdet en særskilt risikovurdering og -analyse specifikt for tilsynets opgaver i relation til FE efter den indirekte indsigtsordning, blandt andet med henblik på at sikre at tilsynets undersøgelser i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt er effektive og relevante. Tilsynet har på den baggrund gennemført et udviklingsprojekt med henblik på at sikre en bedre systemunderstøttelse af tilsynets undersøgelser i 2019. Tilsynet har på baggrund af den særlige risikovurdering og -analyse for 2019 besluttet, at tilsynets undersøgelser i 2020 skal omfatte yderligere fire systemer. For to af de fire systemer er der imidlertid ikke etableret tilstrækkelig mulighed for at foretage en effektiv kontrol af de oplysninger, som FE opbevarer i systemerne, hvorfor der ikke for nuværende foretages undersøgelse af disse systemer i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt. Tilsynet har derfor indledt en dialog med FE med henblik på etablering af muligheder for at foretage en effektiv kontrol i de pågældende systemer. Tilsynet har desuden identificeret et antal systemer, hvor tilsynet foretager undersøgelse, såfremt der på baggrund af tilsynets undersøgelse af øvrige systemer er en formodning for, at FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende borger.

1.2 Kontrol af FE i 2019

Med henblik på at kontrollere at FE i forbindelse med behandling af oplysninger om fysiske og juridiske personer overholder reglerne i FE-loven, har tilsynet i 2019 foretaget kontrol af tjenestens

- ▶ elektroniske indhentning af rådata (SIGINT) (1.2.1),
- ▶ målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT) (1.2.2),
- ▶ indhentning af oplysninger på baggrund af anmodning fra PET (1.2.3),

- ▶ søgning i rådata (1.2.4),
- ▶ fysiske indhentning (HUMINT) (1.2.5),
- ▶ behandling af oplysninger indsamlet via åbne kilder (OSINT) (1.2.6),
- ▶ behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT (1.2.7),
- ▶ øvrige behandling af oplysninger (1.2.8),
- ▶ videregivelse af oplysninger til samarbejdspartnere (1.2.9),
- ▶ arbejdsstationer (1.2.10) og
- ▶ informationssikkerhed (1.2.11).

Tilsynets kontrol med FEs interne kontrol i 2019 vil blive gennemført som en del af tilsynets kontrol af tjenesten i 2020.

Tilsynet kom i november 2019 ved én eller flere whistleblowere i besiddelse af en betydelig mængde materiale vedrørende FE, som tilsynet ikke hidtil har haft kendskab til eller mulighed for at tilvejebringe. Materialet havde en sådan karakter, at tilsynet besluttede at fokusere sin kontrol af FE med henblik på at foretage en tilbundsående undersøgelse af de foreliggende omstændigheder.

Tilsynets særlige undersøgelse er beskrevet nærmere i afsnit 2.

Sammenfatning af tilsynets kontroller i 2019

Tilsynets afsluttede kontroller vedrørende FEs elektroniske indhentning af rådata (SIGINT) viste, jf. afsnit 1.2.1, at tjenesten ved sin tilrettelæggelse heraf anlagde et generelt saglighedskrav, og at oplysninger, der vedrører i Danmark hjemmehørende personer, som udgangspunkt kun kommer tjenesten i hænde ved en tilfældighed. Vedrørende ét af FEs systemer, som anvendes i tjenestens elektroniske indhentning af rådata, blev kontrollen ikke tilendebragt i 2019. Årsagen var, jf. afsnit 2, at tilsynet i november 2019 besluttede at fokusere sin kontrol af FE som følge af materiale indleveret af én eller flere whistleblowere.

Tilsynets kontrol vedrørende FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT) viste imidlertid, jf. afsnit 1.2.2, at tjenesten i tre tilfælde uberettiget har foretaget indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer. Derudover viste tilsynets kontrol, jf. afsnit 1.2.3, at FE i 11 tilfælde uberettiget har foretaget indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer på baggrund af anmodning fra PET.

Endvidere viste tilsynets kontrol af FEs søgning i rådata, jf. afsnit 1.2.4, at tjenesten i 14 procent af de udtrukne tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata. Tilsynet konstaterede i øvrigt ved sin målrettede kontrol af FEs tilvejebringelse af oplysninger på vegne af PET, jf. afsnit 1.2.3, at FE i forbindelse med samarbejdet med PET over en periode på 124 dage i 75 tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata.

Vedrørende ét af FEs systemer, der anvendes til søgning i rådata, har tilsynet været nødsaget til at aflyse sin planlagte kontrol, da det ikke var muligt for tjenesten at etablere logning i systemet inden udgangen af 2019.

Tilsynets kontrol af FEs fysiske indhentning af oplysninger (HUMINT) viste, jf. afsnit 1.2.5, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse af oplysninger.

Tilsynets kontrol af FEs behandling af oplysninger indsamlet via åbne kilder (OSINT) viste, jf. afsnit 1.2.6, at tjenesten burde have slettet oplysninger vedrørende to i Danmark hjemmehørende personer i henhold til FE-lovens § 6 a, stk. 1, samt at tjenesten i ét tilfælde uberettiget har foretaget indsamling af oplysninger mod én i Danmark hjemmehørende person.

Tilsynets kontrol af FEs øvrige behandling af oplysninger viste, jf. afsnit 1.2.8, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om behandling af oplysninger.

Tilsynets kontrol af fire systemer, som anvendes af FE i relation til videregivelse af oplysninger til samarbejdspartnere, viste, jf. afsnit 1.2.9, at tjenesten i forhold til de kontrollerede systemer har iagttaget lovgivningens bestemmelser om videregivelse af oplysninger.

Endvidere viste tilsynets kontrol af arbejdsstationer, jf. afsnit 1.2.10, at FEs medarbejdere behandlede oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer i overensstemmelse med FE-loven, og at medarbejderne generelt var opmærksomme på reglerne for behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer.

Tilsynets kontrol af informationssikkerhed viste, jf. afsnit 1.2.11, at FEs implementering af ISO 27001-standarden i al væsentlighed er forløbet i overensstemmelse med tjenestens plan herfor, idet tjenesten i 2019 overordnet har implementeret et ledelsessystem til informationssikkerhed (ISMS), som forudsat i ISO 27001-standarden. FE vil imidlertid fortsat i 2020 skulle arbejde med operationalisering og udbygning af det implementerede ISMS. Tilsynet har tillige konstateret, at FE har gennemført hovedparten af de anbefalinger, som tilsynet afgav på baggrund af analysen af tjenestens implementering af ISO 27001-standarden i 2018. På enkelte områder er opfyldelsen af tilsynets anbefalinger imidlertid enten ikke dokumenteret over for tilsynet eller ikke fuldt gennemført i 2019.

Tilsynets kontrol af FEs behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT er ikke afsluttet, jf. afsnit 1.2.7, idet tjenesten i skrivende stund ikke har besvaret tilsynets høring. Resultatet af kontrollen vil blive omtalt i tilsynets redegørelse for 2020.

1.2.1 Kontrol af FEs elektroniske indhentning af rådata (SIGINT)

Ved FEs elektroniske indhentning – også benævnt Signal Intelligence (SIGINT) – indsamles meget store informationsmængder af ikke behandlede data, såkaldt rådata, som er kendetegnet ved, at det, indtil data udsættes for bearbejdning, ikke er muligt at afgøre, hvilke oplysninger der er indeholdt i disse data.

FEs overholdelse af reglerne om indhentning af oplysninger indebærer i relation til elektronisk indhentning af rådata, at indhentningen skal være sagligt begrundet i forhold til tjenestens efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet, og at oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende personer kun kommer tjenesten i hænde ved en tilfældighed.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2019 kontrol af fire systemer, som anvendes af FE i relation til tjenestens elektroniske indhentning af rådata.

Kontrollerne blev foretaget ved drøftelser med FEs medarbejdere med ansvar herfor og med tjenestens juridiske afdeling samt ved inspektioner og demonstrationer af de kontrollerede systemer. Vedrørende ét af de pågældende systemer blev tilsynets kontrol ikke tilendebragt i 2019. Årsagen hertil var, at tilsynet i november 2019 ved én eller flere whistleblowere kom i besiddelse af en betydelig mængde materiale vedrørende FE, som havde en sådan karakter, at tilsynet besluttede at fokusere sin kontrol af tjenesten med henblik på at foretage en tilbunds gående undersøgelse af de foreliggende omstændigheder, se afsnit 2. Tilsynet vil i 2020 følge op på kontrollen af det pågældende system.

! Tilsynets bemærkninger

De af tilsynet afsluttede kontroller af FEs elektroniske indhentning af rådata viste, at tjenesten ved sin tilrettelæggelse heraf anlagde et generelt saglighedskrav, og at oplysninger, der vedrører i Danmark hjemmehørende personer, som udgangspunkt kun kommer tjenesten i hænde ved en tilfældighed.

1.2.2 Kontrol af FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT)

FE foretager målrettet elektronisk indhentning af oplysninger på baggrund af forskellige selektorer, eksempelvis telefonnumre og e-mailadresser.

FEs overholdelse af reglerne om indhentning af oplysninger indebærer i relation til målrettet elektronisk indhentning mod en i Danmark hjemmehørende person, at indhentningen skal ske på baggrund af en af tjenesten indhentet retskendelse, jf. FE-lovens § 3, stk. 3, eller efter anmodning fra PET på grundlag af en af denne tjeneste indhentet retskendelse.

Indhentning efter FE-lovens § 3, stk. 3, er betinget af, at den pågældende person opholder sig i udlandet, og at der er bestemte grunde til at formode, at personen deltager i aktiviteter, der kan indebære eller forøge en terrortrussel mod Danmark og danske interesser.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2019 stikprøvekontroller vedrørende dansk-relaterede selektorer ilagt FEs systemer til målrettet elektronisk indhentning samt selektorer tilhørende samtlige personer, over for hvem tjenesten i medfør af FE-lovens § 3, stk. 3, har opnået retskendelse til at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden. Tilsynet foretog herudover kontrol af, at FE indstillede indhentningen mod i Danmark hjemmehørende personer, når kendelsen mod de pågældende ophørte. Tilsynet gennemgik loglister for de udtrukne selektorer.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets løbende stikprøvekontroller vedrørende FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger, herunder i medfør af FE-lovens § 3, stk. 3, viste, at tjenesten i tre tilfælde uberettiget har foretaget indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer i henholdsvis 142 dage i 2016, 58 dage i perioden 2017 til 2018 samt én dag i 2018.

De ovennævnte tilfælde vedrører alene de situationer, hvor FE af egen drift har foretaget målrettet indhentning af oplysninger. Tilfælde hvor FEs målrettede indhentning er foretaget på baggrund af anmodning fra PET behandles særskilt i afsnit 1.2.3.

1.2.3 Kontrol af FEs indhentning af oplysninger på baggrund af anmodning fra PET

Det er i lovgivningen om både PET og FE forudsat, at der er et tæt samarbejde mellem tjenesterne, samt at FE yder teknisk bistand til PET, hvis der er særligt behov herfor. PET kan således anmode FE om at foretage målrettet elektronisk indhentning af oplysninger rettet mod i Danmark hjemmehørende personer, som FE ikke efter FE-lovens regler kunne foretage af egen drift.

Indhentningen sker på PETs retsgrundlag og forudsætter, at PET har indhentet en retskendelse til indgrebet. Fejl eller miskommunikation mellem tjenesterne kan forårsage, at FE foretager eller fortsætter indhentning af oplysninger rettet mod i Danmark hjemmehørende personer, uden at denne er omfattet af en af PET indhentet retskendelse. Dette kan eksempelvis ske på grund af fejl i anmodningen fra PET eller fejl i FEs aflæsning af anmodningen, samt hvis FE ikke orienteres om ophøret af en retskendelse, eller hvis FE ikke er i stand til at indstille indhentningen inden for den frist, som gives af PET.

Tilsynet foretager i forbindelse med sin øvrige kontrol af FEs målrettede elektroniske indhentning, jf. afsnit 1.2.2, løbende kontrol af indhentningsaktiviteter, som er indledt på baggrund af anmodning fra PET. Tilsynet har derudover i 2019 foretaget en målrettet kontrol af FEs indhentning på baggrund af anmodning fra PET, med fokus på om FEs indhentningsaktiviteter ligger inden for rammerne af den retskendelse, som er indhentet af PET, herunder at indgrebet indstilles senest samtidig med retskendelsens ophør.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets kontrol af FEs indhentning af oplysninger på baggrund af anmodning fra PET viste, at FE i 11 tilfælde uberettiget har foretaget indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer henholdsvis i otte dage i 2018 (i ét tilfælde), én dag i 2018 (i to tilfælde), 89 dage i perioden 2018 til 2019 (i to tilfælde), 24 dage i 2019 (i ét tilfælde) og i 34 dage i 2019 (i fem tilfælde).

Tilsynet konstaterede tillige, at FE i forbindelse med samarbejdet med PET over en periode på 124 dage i 2018 til 2019 i 75 tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata, selv om resultatet måtte forudses i overvejende grad at blive oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer.

1.2.4 Kontrol af FEs søgning i rådata

Det følger af princippet i FE-lovens § 3 om tilvejebringelse af oplysninger, at FE ikke af egen drift må foretage søgning i rådata, hvis resultatet må forudses i overvejende grad at blive oplysninger om identificerbare i Danmark hjemmehørende personer, medmindre søgningen sker på baggrund af en af tjenesten indhentet retskendelse, jf. FE-lovens § 3, stk. 3. FE kan herudover foretage sådanne søgninger efter anmodning fra PET, hvilket sker på det for PET gældende retsgrundlag.

Såfremt FE foretager søgning i rådata, hvis resultat må forudses i overvejende grad at blive oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, uden at tjenesten har et lovligt grundlag for søgningen, vil den pågældende søgning være uberettiget. Årsagen til, at der uberettiget foretages søgning i rådata, kan blandt andet være manglende tidsafgrænsning i henhold til retskendelser, manglende frasortering af dansk-relaterede selektorer (eksempelvis telefonnumre) forinden samlet søgning på en længere række af selektorer, tastefejl eller søgning på selektorer, som ikke længere blev anvendt af en målperson.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2019 stikprøvekontroller af FEs søgninger i rådata, herunder blandt andet søgninger på selektorer anvendt til målrettet elektronisk indhentning i medfør af FE-lovens § 3, stk. 3. Tilsynet foretog herudover kontrol af, at FE ikke fortsat foretog søgning i rådata mod i Danmark hjemmehørende personer, når kendelsen mod de pågældende ophørte.

På grundlag af loglister fra FEs systemer, der anvendes til søgning i rådata, har tilsynet indledningsvist foretaget en maskinel filtrering af tjenestens søgninger med henblik på at isolere de søgninger, der kan have relation til Danmark, og derefter frasorteret falske positive (søgninger i rådata, som maskinelt er filtreret som dansk-relaterede, men ved nærmere gennemgang viser sig ikke at være det). Den maskinelle filtrering er nødvendig, idet dansk-relaterede søgninger udgør en relativt lille del af den samlede mængde søgninger i rådata, som FE foretager.

Af de identificerede dansk-relaterede søgninger, som FE havde foretaget, trak tilsynet løbende tilfældige stikprøver og anmodede efter en konkret vurdering tjenesten om uddybende bemærkninger.

Tilsynet har tillige været i løbende dialog med FE vedrørende tjenestens interne kontrol af området, herunder sikring af det rette datagrundlag for såvel tilsynets som tjenestens kontrol og metoder for udregning af fejlrate.

Tilsynets fejlrate beregnes ud fra, i hvor mange tilfælde FE har foretaget uberettiget søgning i rådata blandt de af tilsynet udtrukne søgninger foretaget i 2019.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets løbende kontrol vedrørende FEs søgning i rådata viste, at tjenesten i 14 procent af de udtrukne tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata, idet tjenesten af egen drift har søgt i sådanne data, selv om resultatet måtte forudses i overvejende grad at blive oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, og uden at tjenesten havde indhentet retskendelse hertil, jf. FE-lovens § 3, stk. 3.

Det er tilsynets vurdering, at FE fortsat har en udfordring i forhold til overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, når tjenesten foretager søgning i rådata. Tilsynet noterer sig, at fejlraten ikke er nedbragt i forhold til resultatet af kontrollen i 2018, men at FE fortsat har et betydeligt fokus på at nedbringe antallet af fejl, herunder ved at foretage en intensiv intern kontrol på området samt undervisning af tjenestens medarbejdere.

Vedrørende ét af FEs systemer, der anvendes til søgning i rådata, har tilsynet været nødsaget til at aflyse sin planlagte kontrol, idet der ikke foretages logning af tjenestens søgning i rådata via systemet, og da det ikke var muligt for tjenesten at etablere en sådan logning inden udgangen af 2019. Tilsynet vil i 2020 følge op på, at der etableres logning af systemet.

1.2.5 Kontrol af FEs fysiske indhentning (HUMINT)

FE foretager fysisk indhentning af oplysninger ved brug af føringsofficerer, der skaffer oplysninger fra andre personer eller kilder – også kaldet Human Intelligence (HUMINT).

FEs overholdelse af reglerne om indhentning af oplysninger indebærer i relation til fysisk indhentning, at oplysninger, der vedrører i forvejen kendte og identificerede i Danmark hjemmehørende

personer, som udgangspunkt kun må komme tjenesten i hænde ved en tilfældighed, medmindre personen er omfattet af FE-lovens § 3, stk. 3, eller indhentningen sker efter anmodning fra PET.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2019 en gennemgang af udvalgte oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende personer tilvejebragt ved fysisk indhentning.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol af FEs fysiske indhentning af oplysninger viste, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse af oplysninger.

1.2.6 Kontrol af FEs behandling af oplysninger indsamlet via åbne kilder (OSINT)

FEs indsamling af oplysninger via åbne kilder – også benævnt Open Source Intelligence (OSINT) – omfatter avanceret og systematisk indsamling af oplysninger fra blandt andet internettet, eksempelvis kommunikation i åbne netfora samt trykte medier, tv mv.

FEs overholdelse af reglerne om indsamling af oplysninger via åbne kilder indebærer alene krav om, at oplysningerne kan have betydning for tjenestens efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet, og at oplysningerne er alment tilgængelige. Indsamling adskiller sig således fra elektronisk indhentning ved, at FE af egen drift må foretage målrettet indsamling af oplysninger mod i Danmark hjemmehørende personer, forudsat at de ovennævnte krav er opfyldt.

Når FE i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at sager eller dokumenter mv. ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne i FE-lovens §§ 4 og 5, skal disse slettes, jf. FE-lovens § 6 a, stk. 1.

Tilsynet har i 2019 foretaget en målrettet kontrol af, om FE fortsat behandlede oplysninger om et antal i Danmark hjemmehørende personer i et system, som anvendes af tjenesten i relation til indsamling af oplysninger via åbne kilder, på trods af at tilsynets kontrol af tjenesten i 2017 havde vist, at tjenesten burde slette oplysninger om de pågældende personer. Tilsynet har samtidig kontrolleret, at FE ikke efterfølgende har indsamlet nye oplysninger om de pågældende personer.

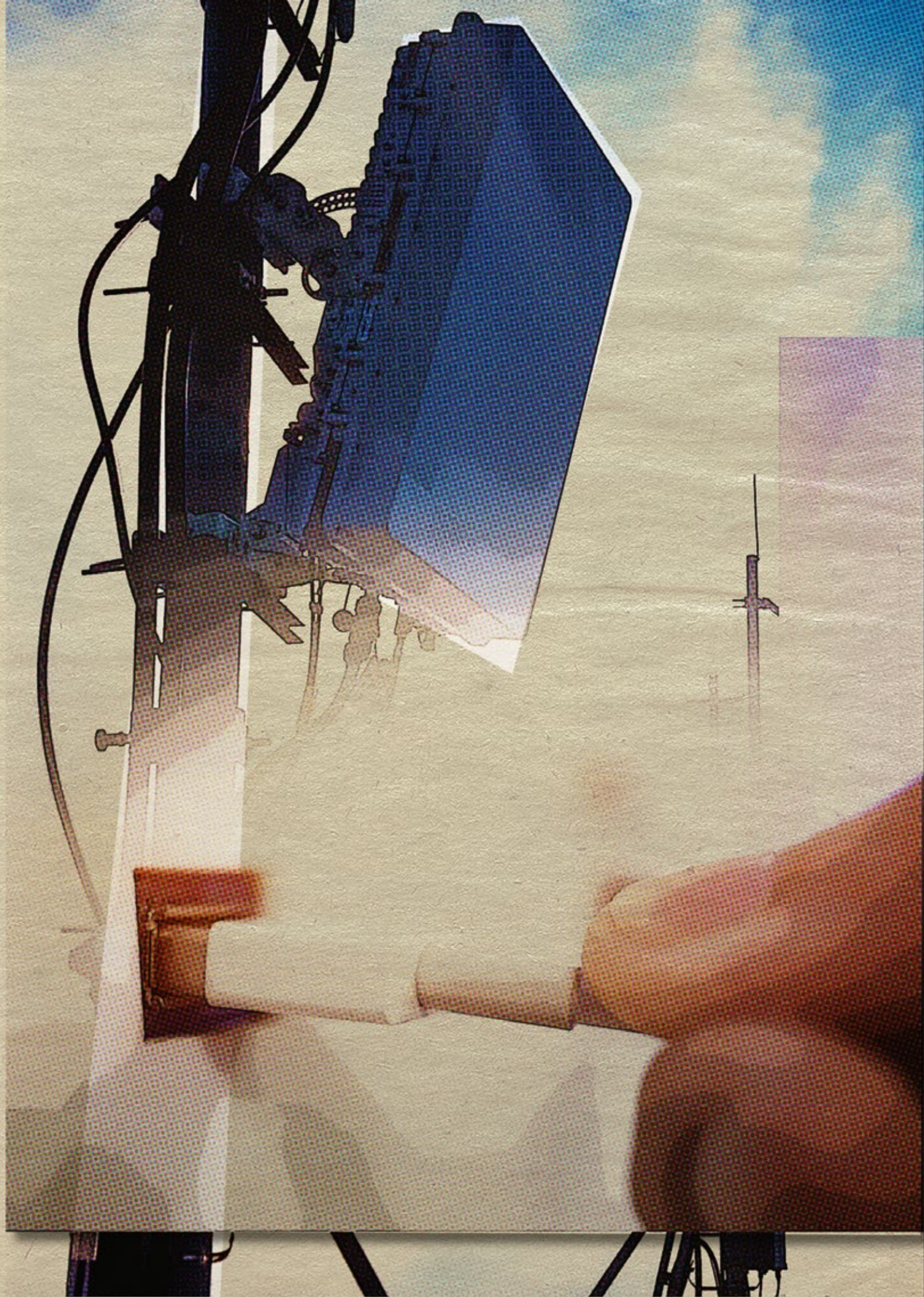
! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol viste, at FE burde have slettet oplysninger vedrørende to i Danmark hjemmehørende personer i henhold til FE-lovens § 6 a, stk. 1. Kontrollen viste tillige, at FE i ét tilfælde i 2018 uberettiget har foretaget indsamling af oplysninger mod én i Danmark hjemmehørende person.

1.2.7 Kontrol af FEs behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT

FE behandler som led i sin efterretningsvirksomhed oplysninger, der er klassificeret YDERST HEMMELIGT.

Tilsynet har i 2019 foretaget kontrol af FEs behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT, som vedrører i Danmark hjemmehørende personer. Kontrollen er foretaget ved drøftelser

med tjenesten samt gennemgang af tjenestens dokumentation vedrørende materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT.

! **Tilsynets bemærkninger**

Kontrollen gav anledning til høring af FE vedrørende tjenestens behandling af materiale klassificeret YDERST HEMMELIGT. Høringen er i skrivende stund ikke besvaret. Resultatet af kontrollen vil blive omtalt i tilsynets redegørelse for 2020.

1.2.8 Kontrol af FEs øvrige behandling af oplysninger

FE behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer som led i varetagelsen af tjenestens opgaver som udenrigsefterretningstjeneste.

Tilsynet trak i 2019 en stikprøve i ét af FEs elektroniske analyse- og dokumentationssystemer, hvor tjenesten behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer.

Tilsynet foretog tillige kontrol af to systemer, som anvendes af FE i relation til tjenestens behandling af oplysninger. Kontrollen blev foretaget ved drøftelser med tjenestens medarbejdere med ansvar herfor og med tjenestens juridiske afdeling samt for ét af de kontrollerede systemer ved en demonstration af det pågældende system.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol af FEs øvrige behandling af oplysninger viste, at tjenesten har iagttaget lovgivningens krav om behandling af oplysninger.

1.2.9 Kontrol af FEs videregivelse af oplysninger til samarbejdspartnere

FE indgår i bilaterale og multilaterale samarbejder med efterretningstjenester i udlandet, hvor tjenesterne udveksler oplysninger af efterretningsmæssig karakter. Udveksling om indhentningsmetoder, teknologier, kapaciteter samt specifikke oplysninger sker med henblik på, at FE i sidste ende modtager oplysninger fra partnerne, der i vidt omfang indgår i tjenestens analyser og derigennem i en betydelig del af de produkter, som tjenesten udarbejder.

FE videregiver tillige oplysninger til nationale samarbejdspartnere, eksempelvis PET og øvrige myndigheder inden for Forsvarsministeriets område.

Tilsynet har i 2019 foretaget kontrol af fire systemer, som anvendes af FE i relation til tjenestens videregivelse af oplysninger til samarbejdspartnere. Kontrollen blev foretaget ved drøftelser med tjenestens medarbejdere med ansvar herfor og med tjenestens juridiske afdeling samt for tre af de kontrollerede systemer ved en demonstration af de pågældende systemer.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol af FEs videregivelse af oplysninger til samarbejdspartnere viste, at tjenesten i

forhold til de kontrollerede systemer har iagttaget lovgivningens bestemmelser om videregivelse af oplysninger.

1.2.10 Kontrol af arbejdsstationer i FE

Tilsynet har i 2019 foretaget kontrol af et antal medarbejderes arbejdsstationer med fokus på medarbejdernes behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, herunder de pågældendes kendskab til reglerne herom.

Tilsynet foretog kontrol af et antal tilfældigt udvalgte arbejdsstationer i en af FEs sektioner, herunder af medarbejdernes drev, mapper i mailsystemer, eksterne lagringsenheder og fysiske dokumenter, ligesom tilsynet foretog supplerende kontrol af centrale interne fællesdrev og -postkasser. I forbindelse med den stikprøvevis gennemgang af oplysningerne på arbejdsstationerne stillede tilsynet spørgsmål til vedkommende medarbejder om pågældendes kendskab til reglerne om behandling af oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende personer.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets kontrol af udvalgte arbejdsstationer viste, at FEs medarbejdere behandlede oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer i overensstemmelse med FE-loven, og at medarbejderne generelt var opmærksomme på, at behandling af sådanne oplysninger sker i overensstemmelse med loven og tjenestens interne retningslinjer, herunder at oplysninger skal slettes, når de ikke længere er relevante at behandle det pågældende sted.

1.2.11 Kontrol af FEs informationssikkerhed

Tilsynet udarbejdede i 2018 en omfattende analyse af FEs implementering af ISO 27001-standarden og afgav på baggrund af analysen en række anbefalinger til tjenesten.

Tilsynet har i 2019 afholdt halvårige møder med FE vedrørende status på implementeringen af ISO 27001-standarden i 2019 samt foretaget en gennemgang af det materiale, som tjenesten har udarbejdet i forbindelse med implementeringen.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynet vurderer, at FEs implementering af ISO 27001-standarden i al væsentlighed er forløbet i overensstemmelse med tjenestens plan herfor, idet tjenesten i 2019 overordnet har implementeret et ledelsessystem til informationssikkerhed (ISMS), som forudsat i ISO 27001-standarden.

FE vil imidlertid fortsat i 2020 skulle arbejde med operationalisering og udbygning af det implementerede ISMS.

Tilsynet har tillige konstateret, at FE har gennemført hovedparten af de anbefalinger, som tilsynet afgav på baggrund af analysen af tjenestens implementering af ISO 27001-standarden i 2018. På enkelte områder er opfyldelsen af tilsynets anbefalinger imidlertid enten ikke dokumenteret over for tilsynet eller ikke fuldt gennemført i 2019.

1.3 Opfølgning på tilsynets kontrol af FE i 2018

Tilsynet foretager årligt kontrol af, om FE har foretaget de handlinger, som tjenesten på baggrund af tilsynets kontrol i det foregående år har tilkendegivet at ville gennemføre.

I tilsynets årlige redegørelse vedrørende FE for 2018, afsnit 1.2.9, beskrev tilsynet, at tjenesten havde tilkendegivet, at tjenesten ville slette udvalgte oplysninger om et antal i Danmark hjemmehørende personer, da oplysningerne ikke længere var relevante at behandle i forhold til tjenestens opgaver som militær sikkerhedstjeneste.

Tilsynet har derfor blandt andet foretaget en fornyet gennemgang af de pågældende personoplysninger, med henblik på at konstatere om der efterfølgende er sket sletning heraf.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets opfølgning på kontrollen af FE i 2018 viste, at tjenesten har foretaget sletning af de oplysninger, som tjenesten i forbindelse med tilsynets kontrol i 2018 havde tilkendegivet ville blive slettet.

Kontrollen viste imidlertid tillige, at FE i ét tilfælde ikke havde gennemført de nødvendige handlinger, som tjenesten i forbindelse med tilsynets kontrol i 2017 havde tilkendegivet ville blive foretaget. Idet FE i forbindelse med tilsynets opfølgning på kontrollen af tjenesten i 2017 havde oplyst, at de pågældende handlinger ville blive gennemført inden udgangen af 2018, fremgik tjenestens manglende opfølgning ikke af tilsynets årlige redegørelse vedrørende FE for 2018, afsnit 1.3.

I forhold til tilsynets øvrige kontrol som beskrevet i tilsynets årlige redegørelse vedrørende FE for 2018, afsnit 1.2, viste kontrollen, at tjenesten havde foretaget de nødvendige handlinger, som tilsynet havde anbefalet tjenesten at gennemføre, eller som tjenesten havde oplyst ville blive gennemført.

1.4 FEs orientering af tilsynet

Det følger af lovforslagets bemærkninger til FE-loven, at FE løbende skal orientere tilsynet om anvendelsen af en række bestemmelser i loven. FE skal således orientere tilsynet om

- ▶ tjenestens beslutninger i medfør af lovens § 6, stk. 3, om at undlade at slette oplysninger, som har nået slettefristen på 15 år i bestemmelsens stk. 1 og 2,
- ▶ alle væsentlige spørgsmål vedrørende tjenestens behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer og
- ▶ nye administrative retningslinjer, som udstedes i medfør af lovens § 1, stk. 5, § 4, stk. 3, og § 5, stk. 3.

FE har løbende orienteret tilsynet om tjenestens anvendelse af bestemmelserne.

Tilsynet har i 2019 på baggrund af en orientering fra tjenesten om beslutning i medfør af FE-lovens § 6, stk. 3, om at undlade at slette oplysninger, som har nået slettefristen på 15 år, løbende haft drøftelser med tjenesten vedrørende praktiske foranstaltninger omkring blandt andet identificering af sådanne oplysninger.

På baggrund af tilsynets særlige undersøgelse af FE, jf. afsnit 2, har tilsynet vurderet, at tjenesten af flere omgange siden tilsynets oprettelse i 2014 og til sommeren 2020 har tilbageholdt centrale og afgørende oplysninger for tilsynet og givet tilsynet urigtige oplysninger om forhold vedrørende tjenestens indhentning og videregivelse af oplysninger.

1.5 Anmodninger om indsigt efter FE-lovens §§ 9 og 10

1.5.1 Tilsynets behandling af anmodninger

Når en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person anmoder tilsynet om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, foretager tilsynet en undersøgelse heraf hos tjenesten, hvor tilsynet har adgang til enhver oplysning og alt materiale, der er af betydning for tilsynets virksomhed.

Det kan være både ressourcekrævende og kompliceret at afdække alle oplysninger, som FE måtte behandle om en person, men tilsynet bestræber sig på at fremsøge alle oplysninger, som tjenesten måtte behandle om en person, der anmoder om indirekte indsigt.

Når undersøgelserne er tilendebragt, vurderer tilsynet, om FE efter tilsynets opfattelse uberettiget behandler oplysninger om den pågældende person. Finder tilsynet, at dette er tilfældet, pålægger tilsynet FE at slette oplysningerne. Når tilsynet har sikret, at der herefter ikke længere uberettiget behandles oplysninger om den pågældende, besvarer tilsynet henvendelsen.

Hvis særlige forhold taler herfor, kan tilsynet pålægge FE at give en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person indsigt i oplysninger, som tjenesten behandler om vedkommende, eller indsigt i, om tjenesten behandler oplysninger om vedkommende. I de tilfælde hvor tilsynet modtager en anmodning om indsigt i oplysninger, foretager tilsynet en undersøgelse af, hvilke oplysninger FE måtte behandle om den pågældende, ligesom tjenestens bemærkninger indhentes, inden tilsynet træffer afgørelse efter bestemmelsen. I forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt undersøger tilsynet af egen drift, om særlige forhold måtte tale for at pålægge FE at give hel eller delvis indsigt i de nævnte oplysninger.

1.5.2 Antal anmodninger og sagsbehandlingstid

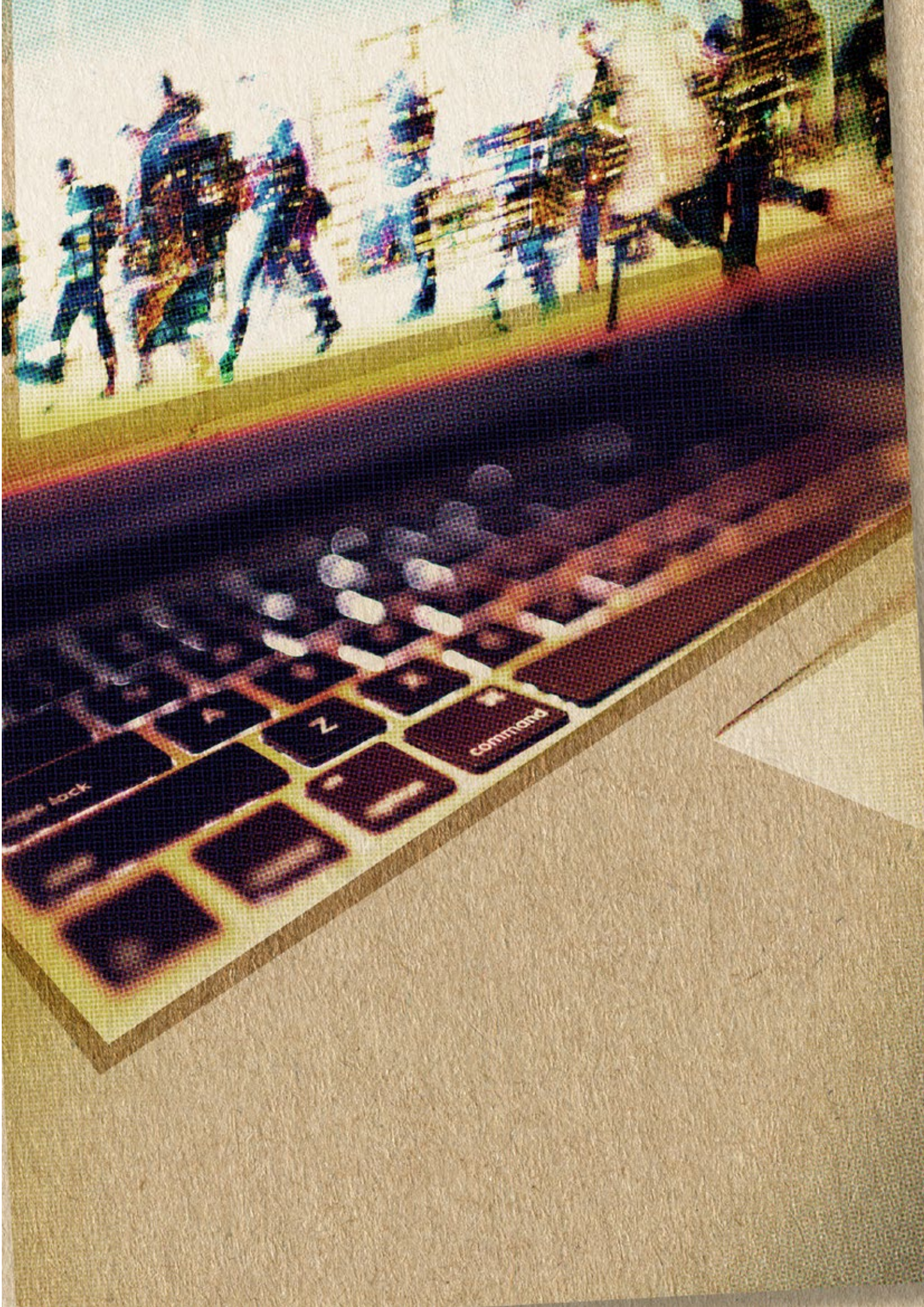
I 2019 behandlede tilsynet anmodninger fra 86 fysiske eller juridiske personer om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandlede oplysninger om dem. I forhold til hovedparten af de færdigbehandlede tilfælde fandt tilsynet, at FE har overholdt lovgivningens bestemmelser. I 5 af de færdigbehandlede tilfælde fandt tilsynet, at FE uberettiget har behandlet oplysninger om ansøgerne. Tilsynet fandt ikke, at særlige forhold talte for at pålægge FE at give de pågældende hel eller delvis indsigt i oplysninger som nævnt i FE-lovens § 9, stk. 1.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid af de færdigbehandlede anmodninger var 126 dage, hvoraf 7 dage udgjorde sagsbehandlingstid hos FE. I forhold til 2018 steg den gennemsnitlige sagsbehandlingstid med 19 dage, hvilket blandt andet skyldes en øget interesse for den indirekte indsigtsordning.

Tilsynet tilstræber at besvare anmodningerne om indsigt så hurtigt som muligt, men undersøgelserne kan som nævnt både være ressourcekrævende og komplicerede. Resultatet heraf forelægges tilsynet på et månedligt møde, hvor tilsynet træffer afgørelse om spørgsmålene.

Det bemærkes, at det er en forudsætning for tilsynets varetagelse af sin opgave i forbindelse med den indirekte indsigtsordning, at FEs oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer lagres i it-systemer, hvori det er muligt at foretage effektive opslag.

Tilsynet har i 2019 indledt en dialog med FE om at etablere mulighed for at foretage effektiv kontrol af tjenestens behandling af oplysninger i udvalgte af tjenestens systemer, idet der for nuværende ikke er etableret tilstrækkelig mulighed herfor. Tilsynet har således for nuværende ikke mulighed for at foretage effektive undersøgelser i disse systemer i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt.

Tilsynets særlige undersøgelse af FE

Tilsynet udsendte den 24. august 2020 følgende pressemeddelelse:

Tilsynet med Efterretningstjenesterne afslutter særlig undersøgelse af Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) på baggrund af materiale indleveret af én eller flere whistleblowere

Tilsynet med Efterretningstjenesterne kom i november 2019 ved én eller flere whistleblowere i besiddelse af en betydelig mængde materiale vedrørende FE, som tilsynet ikke hidtil har haft kendskab til eller mulighed for at tilvejebringe. Materialet har en sådan karakter, at tilsynet besluttede at fokusere sin kontrol af FE med henblik på at foretage en tilbundsgående undersøgelse af de foreliggende omstændigheder. Tilsynet offentliggør med denne meddelelse de uklassificerede resultater af undersøgelsen.

På baggrund af tilsynets undersøgelse af det indleverede materiale fremsendte tilsynet den 21. august 2020 en analyse i fire bind til forsvarsministeren indeholdende tilsynets konklusioner og anbefalinger.

Tilsynet har igennem hele processen for den særlige undersøgelse af FE holdt forsvarsministeren orienteret. Forsvarsministeren har løbende udtrykt støtte til tilsynets tilbundsgående undersøgelse af materialet.

Tilsynets vurderinger og anbefalinger omhandler forhold, der helt eller delvist vurderes at være inden for tilsynets legalitetskontrol i henhold til FE-loven og regler udstedt i medfør heraf, samt forhold som ministeren efter tilsynets opfattelse bør have kendskab til, jf. FE-lovens § 16, stk. 2.

Med udgangspunkt i en kildekritisk tilgang til undersøgelsen af det indleverede materiale vurderer tilsynet blandt andet følgende:

- At FE af flere omgange siden tilsynets oprettelse i 2014 og til sommeren 2020 – i forbindelse med blandt andet tilsynets konkrete kontroller samt møder med chefen for FE – har tilbageholdt centrale og afgørende oplysninger for tilsynet og givet tilsynet urigtige oplysninger om forhold vedrørende tjenestens indhentning og videregivelse af oplysninger.

Det er tilsynets opfattelse, at den lovbestemte orienteringspligt er afgørende nødvendig for et funktionelt tilsyn, og at den hviler på en tillid fra lovgiver til, at FE i alle henseender efterkommer forpligtelsen. Resultatet af disse gentagne brud på den lovbestemte orientering

ringspligt er, at den legalitetskontrol, som tilsynet i henhold FE-loven er pålagt at udføre, og som bidrager til legitimeringen af FEs virksomhed, ikke fungerer efter hensigten.

- At der ved centrale dele af FEs indhentningskapaciteter er risici for, at der uberettiget kan foretages indhentning mod danske statsborgere.
- At det indleverede materiale indikerer, at FEs ledelse har undladt at følge op på eller nærmere undersøge indikationer på spionage inden for Forsvarsministeriets område.
- At der i FEs ledelse og dele af tjenesten eksisterer en uhensigtsmæssig legalitetskultur, hvor tjenestens eventuelle uberettigede aktiviteter eller uhensigtsmæssige forhold søges skrinlagt, herunder ved at undlade at orientere tilsynet om forhold af relevans for dets kontrol.
- At det indleverede materiale indikerer, at FE før tilsynets oprettelse i 2014 har igangsat operationelle aktiviteter i strid med dansk lovgivning, herunder ved indhentning og videregivelse af en betydelig mængde oplysninger om danske statsborgere.
- At FE uberettiget har behandlet oplysninger om en ansat i tilsynet.

Tilsynet anbefaler på den baggrund, at der politisk tages stilling til følgende:

- Hvorvidt der skal foretages en undersøgelse af, om FE har varetaget og varetager sin opgave som national sikkerhedsmyndighed inden for Forsvarsministeriets område i henhold til FE-lovens § 1, stk. 2.
- Behovet for en afdækning af, hvorvidt FE i tilstrækkelig grad har oplyst politiske beslutningstagere om alle relevante forhold vedrørende centrale dele af tjenestens indhentningskapaciteter.

Tilsynet har i henhold til FE-lovens gældende kontrol- og reaktionsmuligheder ikke mulighed for nærmere at afdække udvalgte forhold, der fremkommer af det indleverede materiale. Tilsynet anbefaler generelt følgende:

- At der foretages en snarlig evaluering af FE-loven med henblik på stillingtagen til, om tilsynet i tilstrækkelig grad har de nødvendige kompetencer og ressourcer til at gennemføre en effektiv legalitetskontrol af FE, herunder i særlig grad om tilsynet skal have kompetence til at foretage afhøringer under vidneansvar af FEs medarbejdere.
- At der på baggrund af omstændighederne for tilsynets modtagelse af det indleverede materiale etableres en ekstern whistleblowerordning vedrørende FE, der med fordel kan placeres i regi af tilsynet.

En sådan ordning skal have til formål at forbedre nuværende og tidligere FE-ansattes mulighed for at ytre sig om kritisable forhold i myndigheden uden at frygte for negative repressalier, herunder ansættelses- eller strafferetlige konsekvenser. Endvidere vil en sådan ordning give mulighed for, at klassificerede oplysninger kan videregives i et sikret miljø. Ordningen skal tillige sikre, at det eksterne whistleblowerorgan har de fornødne ressourcer og virkemidler til at beskytte de personer, som indgiver oplysninger til whistleblowerordningen.

Tilsynet har haft grundige overvejelser omkring offentliggørelsen af konklusioner og anbefalinger på baggrund af undersøgelsen. Det er afgørende for tilsynet, at offentligheden får et så fyldestgørende indblik heri som overhovedet muligt. Henset til de yderst sensitive forhold omkring indleveringen af materialet til tilsynet og det klassificerede indhold heraf, kan tilsynet imidlertid ikke fremkomme med yderligere oplysninger til offentligheden.

Tilsynets konklusioner på baggrund af den særlige undersøgelse af FE vil i nødvendigt omfang inddrages i tilsynets årlige risikovurdering vedrørende processer og systemer hos tjenesten. Som behandlet nærmere i afsnit 1.1 er formålet med denne årlige risikovurdering at vurdere risici for lovbrud i relation til tilvejebringelse, intern behandling og videregivelse af oplysninger om de persongrupper, der er omfattet af tilsynets kompetence. På baggrund heraf udarbejder tilsynet en risikoanalyse, som danner grundlag for udvælgelsen af det kommende års kontroller.

Tilsynets kontrol efter PNR-loven

Ved lov nr. 1706 af 27. december 2018 om indsamling, anvendelse og opbevaring af oplysninger om flypassagerer (PNR-loven), der trådte i kraft den 1. januar 2019, har tilsynet fået til opgave at føre kontrol med Rigspolitiets PNR-enheds behandling af oplysninger om flypassagerer på vegne af PET og FE. Toldstyrelsens tidligere hjemmel til at modtage og videregive PNR-oplysninger til PET og FE i henholdsvis PET-loven, FE-loven og toldloven blev ophævet samtidig med ikrafttrædelsen af PNR-loven.

Tilsynet har i 2019 imidlertid ikke kunnet gennemføre kontrol som forudsat i PNR-loven på grund af en manglende afklaring af de retlige rammer for tilsynets kontrol efter PNR-loven, herunder hvorvidt Rigspolitiets behandling af oplysninger om flypassagerer på vegne af PET og FE er omfattet af den indirekte indsichtsordning efter PET-lovens § 13 og FE-lovens § 10.

Tilsynet har på den baggrund siden januar 2019 været i dialog med Justitsministeriet om de retlige rammer for tilsynets kontrol efter PNR-loven, herunder tilsynets kompetencer efter lovgivningen i relation til henholdsvis Rigspolitiet, PET og FE. Tilsynet modtog den 19. december 2019 svar fra Justitsministeriet vedrørende afklaring af de retlige rammer for tilsynets kontrol.

Tilsynet vil på den baggrund påbegynde sin kontrol efter PNR-loven i 2020.

4

Presseomtale i 2019

FEs virksomhed samt de rammer, som Folketinget og regeringen sætter for denne, heriblandt tilsynets kontrol, er løbende genstand for omtale i de danske medier.

Tilsynet ønsker i videst muligt omfang at bidrage til, at pressen og dermed offentligheden får den bedst mulige indsigt i tilsynets kontrol af FE, under hensyntagen til det behov for hemmeligholdelse som følger af tjenestens helt særlige funktion.

Tilsynet følger løbende med i den offentlige debat om tilsynets kontrol af FE, med henblik på at vurdere om tilsynet kan bidrage til en bedre forståelse af tilsynets rolle og kontrolmuligheder samt resultaterne af tilsynets kontrol.

Tilsynets redegørelse for 2018, som blev offentliggjort i juli 2019, gav anledning til omtale i medierne blandt andet på baggrund af tilsynets konklusion om, at FE vedrørende ét af tjenestens indhentningssystemer ikke havde iagttaget pligten til løbende at orientere tilsynet om alle væsentlige spørgsmål vedrørende tjenestens behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer.

En række medier satte derudover i sensommeren 2019 fokus på PETs tidligere praksis vedrørende anmodninger til FE om søgning i rådata, som efter tilsynets vurdering ikke lå inden for de rammer, som er fastsat i lovgivningen. I den forbindelse gav tilsynets formand et interview i Berlingske, der blev bragt den 30. august 2019. Medieomtalen gav anledning til en øget interesse for den indirekte indsichtsordning, som har betydet, at tilsynet i 2019 har modtaget et højt antal af henvendelser fra borgere vedrørende den indirekte indsichtsordning, som beskrevet i redegørelsens afsnit 1.5.

Endelig udgav tænketanken "Stiftung Neue Verantwortung" i november 2019 rapporten "Data-driven Intelligence Oversight – Recommendations for a System Update", hvori tilsynets arbejdsmetoder blev fremhævet. Rapporten foreslår syv redskaber til reformering af tilsyn med efterretnings-tjenester på tværs af Europa og fremhæver i den forbindelse det danske tilsyns risikobaserede arbejde som eksempel på, hvordan udfordringer med effektiv allokering af knappe ressourcer til kontrol af efterretnings-tjenester kan håndteres.

1. Om Forsvarets Efterretningstjeneste

Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) har som hovedopgave at være

- ▶ Danmarks udenrigs- og militære efterretningstjeneste,
- ▶ Danmarks militære sikkerhedstjeneste og
- ▶ national it-sikkerhedsmyndighed.

FEs efterretningsmæssige virksomhed er rettet mod forhold i udlandet, og tjenestens opgave er i den forbindelse at indsamle, indhente, bearbejde, analysere og formidle oplysninger om forhold i udlandet af betydning for Danmark og danske interesser med henblik på at tilvejebringe det efterretningsmæssige grundlag for dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt medvirke til at forebygge og modvirke trusler mod Danmark og danske interesser.

I FEs arbejde som udenrigs- og militær efterretningstjeneste skal begrebet danske interesser forstås bredt og kan eksempelvis omfatte politiske, militære og økonomiske områder samt teknisk-videnskabelige oplysninger af betydning for Danmarks sikkerhed, dansk økonomi mv.

FE er en all source-efterretningstjeneste, hvilket betyder, at tjenesten beskæftiger sig med alle typer af informationsindhentning. Dette omfatter overordnet følgende indhentningsdiscipliner:

- ▶ Signals Intelligence (SIGINT): Elektronisk indhentning af forskellige typer af signaler, herunder dataoverførsler mellem computernetværk, telekommunikation mv. Denne indhentning finder sted fra permanente indhentningsfaciliteter i Danmark eller indhentningsfaciliteter opstillet i udlandet.
- ▶ Computer Network Exploitation (CNE): Elektronisk indhentning mod computernetværk. Denne indhentning kræver, at FE skaffer sig adgang til lukkede netfora, it-systemer og computere, hvilket kræver stor indsigt i it.
- ▶ Human Intelligence (HUMINT): Fysisk indhentning ved brug af menneskelige kilder. Denne indhentning finder sted ved, at en person ansat ved FE, kaldet en føringsofficer eller indhenter, skaffer oplysninger fra andre personer, hvilket typisk gøres ved at overtale kilden til at videregive oplysninger, som det ikke var meningen, at vedkommende skulle videregive.
- ▶ Imagery Intelligence (IMINT): Indhentning af efterretninger der baserer sig på billedmateriale indhentet af forskellige sensorer.
- ▶ Open Source Intelligence (OSINT): Avanceret og systematisk indsamling af oplysninger fra åbne kilder, hvilket typisk omfatter offentligt tilgængelig information fra internettet mv.

FEs opgave som militær sikkerhedstjeneste er at beskytte Forsvaret mod spionage, sabotage, terrorisme og andre former for kriminalitet. Denne beskyttelse omfatter blandt andet medarbejdere, materiel og bygninger såvel i Danmark som i udlandet. Som militær sikkerhedstjeneste er FE samtidig national sikkerhedsmyndighed inden for Forsvarsministeriets område.

De juridiske rammer for FEs virksomhed følger i det væsentlige af FE-loven. FE-loven regulerer blandt andet FEs opgaver samt tilvejebringelse, intern behandling og videregivelse af personoplysninger.

FE er tillige undergivet ekstern kontrol af Forsvarsministeriet, Rigsrevisionen, domstolene, Folketingets Ombudsmand og Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne.

FEs opgave som national it-sikkerhedsmyndighed er ikke omfattet af FE-loven. Denne opgave er derimod reguleret af lov nr. 713 af 25. juni 2014 om Center for Cybersikkerhed med senere ændringer (herefter CFCS-loven), der trådte i kraft den 1. juli 2014. Efter denne lov skal tilsynet tillige føre tilsyn med, at Center for Cybersikkerhed (CFCS) behandler personoplysninger i overensstemmelse med lovgivningen, og afgive en årlig redegørelse herom til forsvarsministeren.

CFCS, der er en del af FE, er Danmarks nationale it-sikkerhedsmyndighed og nationalt kompetencecenter på cybersikkerhedsområdet. CFCS' opgave er at bidrage til at beskytte den digitale infrastruktur i Danmark og til at styrke dansk robusthed mod cyberangreb. I denne funktion har CFCS særligt fokus på at imødegå avancerede cyberangreb mod danske myndigheder og virksomheder, der varetager samfundsvigtige opgaver.

2. Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Tilsynet er et særligt uafhængigt kontrolorgan, der fører tilsyn med, at PET, FE og CFCS behandler personoplysninger i overensstemmelse med lovgivningen.

Tilsynet udøver sine funktioner i fuld uafhængighed og er således ikke undergivet tjenestebefalinger fra Forsvarsministeriet eller andre administrative myndigheder med hensyn til udøvelsen af sin virksomhed.

Tilsynet består af fem medlemmer, der er udpeget af justitsministeren efter forhandling med forsvarsministeren. Formanden, der skal være landsdommer, er udpeget efter indstilling fra præsidenterne for Østre Landsret og Vestre Landsret, mens de øvrige medlemmer er udpeget efter drøftelser med Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne.

Medlemmerne var ved udgangen af 2019:

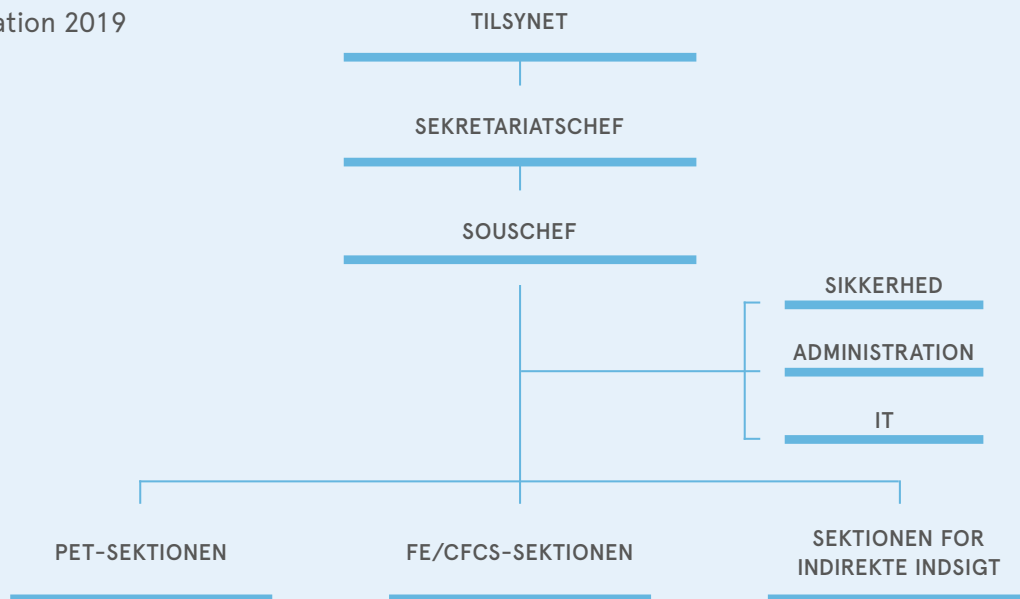
- ▶ Landsdommer Michael Kistrup, Østre Landsret (formand)
- ▶ Bestyrelsesformand Erik Jacobsen, Roskilde Universitet
- ▶ Juridisk chef Pernille Christensen, Kommunernes Landsforening
- ▶ Professor Henrik Udsen, Københavns Universitet
- ▶ Professor Rebecca Adler-Nissen, Københavns Universitet

Medlemmerne udpeges for en periode på fire år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere fire år. Ved tilsynets etablering i 2014 blev to medlemmer udpeget for to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere fire år med henblik på at sikre mod en samtidig og fuldstændig udskiftning af tilsynets medlemmer, idet de efterfølgende funktionsperioder er forskudt to år i forhold til hinanden.

Tilsynet bistås af et sekretariat, der alene er undergivet tilsynets instruktion. Tilsynet bestemmer selv, hvem der skal ansættes til sekretariatet, herunder hvilken uddannelsesmæssig baggrund og øvrige kvalifikationer de pågældende skal have. Ved udgangen af 2019 bestod sekretariatet af en sekretariatschef, der varetager den daglige ledelse af sekretariatet, en souschef, tre jurister, to it-konsulenter og en kontorfunktionær.

Sekretariatet er opdelt i sektioner, der beskæftiger sig med henholdsvis PET, FE/CFCS og anmodninger om indirekte indsigt. Med henblik på at sikre faglig koordinering og erfaringsudveksling arbejder tilsynets medarbejdere på tværs af sektionerne.

Organisation 2019

2.1 Tilsynets opgaver i forhold til FE

Ifølge FE-loven skal tilsynet efter klage eller af egen drift påse, at FE behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, det vil sige personer med en kvalificeret tilknytning til det danske samfund, i overensstemmelse med de nærmere bestemmelser herom i FE-loven samt regler udstedt i medfør heraf. Tilsynet påser, at FE overholder lovens regler om

- ▶ tilvejebringelse af oplysninger, herunder indsamling og indhentning,
- ▶ intern behandling af oplysninger, herunder frister for sletning af oplysninger,
- ▶ videregivelse af oplysninger, herunder til PET og til andre danske forvaltningsmyndigheder, private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer, og
- ▶ forbud mod at behandle oplysninger om her i landet hjemmehørende fysiske personer alene på baggrund af de pågældendes lovlige politiske virksomhed.

Tilsynets opgave er at føre legalitetskontrol med, at FE behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer i overensstemmelse med lovgivningen, og tilsynet skal således ikke påse, hvorvidt FE udfører sine opgaver på en hensigtsmæssig måde, herunder hvorledes tjenesten prioriterer sine ressourcer, da dette beror på en efterretningsmæssig vurdering.

Tilsynet afgør selv intensiteten af sin kontrol, herunder i hvilket omfang kontrollen skal være fuldstændig eller stikprøvevis, hvilke sagsområder der særskilt skal prioriteres, og i hvilket omfang tilsynet vil tage sager op af egen drift. Der er ikke givet nærmere retningslinjer for tilsynets udførelse af sin kontrol, udover at det i lovens forarbejder er forudsat, at tilsynet som led i sine egen drift-undersøgelser blandt andet foretager inspektionsbesøg hos FE, og at antallet af disse besøg er i størrelsesordenen 3-5 om året.

Efter anmodning fra en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person undersøger tilsynet tillige, om FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende. Tilsynet sikrer, at dette ikke er tilfældet, og giver herefter den pågældende meddelelse herom (den indirekte indsichtsordning). Det fremgår af forarbejderne til loven, at det af tilsynets meddelelse alene skal kunne udledes, at der ikke uberettiget behandles oplysninger om den pågældende. Det skal således ikke fremgå eller kunne udledes, om der ikke behandles eller har været behandlet oplysninger, om der tidligere uberettiget har været behandlet oplysninger, eller om der berettiget behandles oplysninger.

2.2 Tilsynets adgang til oplysninger i FE

Tilsynet kan hos FE kræve enhver oplysning og alt materiale, der er af betydning for tilsynets virksomhed, og tilsynet har til enhver tid adgang til alle lokaler, hvorfra der er adgang til de oplysninger, som behandles, eller hvor tekniske hjælpemidler anvendes. Tilsynet kan endvidere afkræve FE skriftlige udtalelser om faktiske og retlige forhold af betydning for tilsynets kontrolvirksomhed, ligesom tilsynet kan anmode om, at en repræsentant for tjenesten er til stede med henblik på at redegøre for de behandlede sager.

FE har stillet lokaler til rådighed for tilsynet, hvorfra tilsynet på egen hånd kan foretage søgninger i tjenestens it-systemer.

2.3 Tilsynets reaktionsmuligheder

Tilsynet har som hovedregel ikke kompetence til at påbyde FE bestemte foranstaltninger i forhold til behandling af oplysninger. Tilsynet kan derimod afgive udtalelser over for FE, hvori tilsynet blandt andet kan tilkendegive sin opfattelse af, om tjenesten overholder reglerne om behandling af oplysninger. Hvis FE undtagelsesvis måtte beslutte ikke at følge en henstilling i en udtalelse fra tilsynet, skal FE underrette tilsynet herom og straks forelægge sagen for forsvarsministeren til afgørelse. Såfremt forsvarsministeren undtagelsesvis måtte beslutte ikke at følge henstillingen fra tilsynet, skal regeringen orientere Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne herom.

Tilsynet skal underrette forsvarsministeren om forhold, som ministeren efter tilsynets opfattelse bør have kendskab til.

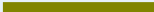
Som led i den indirekte indsichtsordning, ifølge hvilken tilsynet som nævnt efter anmodning fra en fysisk eller juridisk i Danmark hjemmehørende person undersøger, om FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, kan tilsynet pålægge tjenesten at slette oplysninger, som tjenesten efter tilsynets opfattelse behandler med urette.

Tilsynet afgiver en årlig redegørelse om sin virksomhed til forsvarsministeren. Redegørelsen, der offentliggøres, giver en generel information om karakteren af det tilsyn, der udøves med FE. Det fremgår således af forarbejderne til loven, at sigtet med den årlige redegørelse er at give en generel information om karakteren af det tilsyn, der udøves med tjenesten, herunder en generel beskrivelse af, hvilke forhold tilsynet måtte have valgt særligt at interessere sig for. Tilsynet vil også kunne medtage oplysninger om, i hvor mange tilfælde tilsynet har fundet, at

efterretningstjenestens behandling af personoplysninger ikke har været i overensstemmelse med reglerne, herunder i hvor mange tilfælde tilsynet som led i den indirekte indsigtsordning har pålagt tjenesten at slette oplysninger.

Tilsynet afgav senest en årlig redegørelse om sin virksomhed til forsvarsministeren i juni 2019. Redegørelsen blev forelagt Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne og blev herefter offentliggjort i juli 2019.

3. Retsgrundlag

-
- 1) Lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) (lovbekendtgørelse nr. 1287 af 28. november 2017, som senest ændret ved lov nr. 1706 af 27. december 2018) (FE-loven)
 - 2) Bekendtgørelse om behandlingssikkerhed ved Forsvarets Efterretningstjenestes behandling af personoplysninger (Bekendtgørelse nr. 1028 af 11. juli 2018) (FE-sikkerhedsbekendtgørelsen)
 - 3) Lov om indsamling, anvendelse og opbevaring af oplysninger om flypassagerer (PNR-loven) (lov nr. 1706 af 12. december 2018)
 - 4) Bekendtgørelse om PNR-enhedens behandling af PNR-oplysninger i en overgangsperiode (bekendtgørelse nr. 1757 af 27. december 2018)

3.1 Tilvejebringelse af oplysninger

3.1.1 Om indsamling og indhentning af oplysninger, jf. FE-lovens § 3

Det følger af FE-lovens § 3, stk. 1, at FE kan indsamle og indhente oplysninger, der kan have betydning for tjenestens efterretningsmæssige virksomhed, og at tjenesten ved denne virksomhed rettet mod forhold i udlandet kan medtage oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer og personer, der opholder sig i Danmark. For så vidt angår FEs øvrige virksomhed kan tjenesten indsamle og indhente oplysninger, der er nødvendige for denne virksomhed, jf. lovens § 3, stk. 4.

Det væsentligste formål med bestemmelsen er at understrege, at FE i sin efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet er berettiget til at indsamle og indhente data, herunder rådata, gennem blandt andet elektronisk indhentning og fysisk indhentning, blot disse data på indsamlings- eller indhentningstidspunktet vurderes at kunne have betydning for tjenestens efterretningsmæssige virksomhed. Indhentningen skal være sagligt begrundet, hvilket i relation til indhentning af rådata indebærer, at der anlægges et generelt saglighedskrav.

Ifølge lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen må FE i forbindelse med sin elektroniske indhentning kun medtage såkaldte tilfældighedsfund om i Danmark hjemmehørende personer, mens tjenesten i forbindelse med sin fysiske indhentning af oplysninger har mulighed for at tilvejebringe sådanne oplysninger, uden at disse har karakter af tilfældighedsfund. FE kan

imidlertid ikke af egen drift aktivt iværksætte fysisk indhentning mod en i forvejen kendt og identificeret person, som er hjemmehørende i Danmark, men som måtte befinde sig i udlandet. Sådan målrettet indhentning kan alene ske efter anmodning fra PET, medmindre betingelserne i lovens § 3, stk. 3, er opfyldt.

Begrebet *i Danmark hjemmehørende fysiske personer* omfatter danske statsborgere, nordiske statsborgere og andre udlændinge med ret til ophold i Danmark, hvis vedkommende er tilmeldt folkeregistret samt asylansøgere med (kendt) ophold i Danmark i mere end 6 måneder, mens *i Danmark hjemmehørende juridiske personer* omfatter partier, foreninger, organisationer, virksomheder mv., som i kraft af deres hovedkontor mv. har deres overvejende tilknytning her til landet.

I lovens forarbejder anføres om kontrollen med bestemmelsen, at denne særligt omfatter en kontrol af, at oplysninger i forbindelse med den elektroniske indhentning, der vedrører i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, er kommet FE i hænde ved en tilfældighed eller er indhentet efter anmodning fra PET, herunder om nødvendigt efter retskendelse.

Efter bestemmelsens stk. 3 har tjenesten dog mulighed for at iværksætte målrettet efterretningsmæssig indhentning af oplysninger om en i Danmark hjemmehørende fysisk person, når denne opholder sig i udlandet, og der er bestemte grunde til at formode, at den pågældende deltager i aktiviteter, der kan indebære eller forøge en terrortrussel mod Danmark og danske interesser. Bestemmelsen afviger fra det almindelige udgangspunkt i FE-loven, hvorefter oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer alene må komme tjenesten i hænde ved en tilfældighed. Medfører indhentningen indgreb i meddelelseshemmeligheden, skal FE indhente retskendelse hertil.

Det er anført i de almindelige bemærkninger til bestemmelsen, at denne ikke ændrer på den grundlæggende arbejdsdeling og samarbejdsform mellem PET og FE. Dette indebærer blandt andet, at FE videregiver alle oplysninger, der indhentes efter bestemmelsen til PET. Er der et grundlag for, at PET kan indhente retskendelse efter retsplejelovens regler, er det tillige fortsat disse regler, der skal danne grundlag for indhentningen.

3.2 Intern behandling af oplysninger

3.2.1 Om intern behandling af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 3 e - 5

Efter FE-lovens § 3 e, stk. 1-7, finder en række almindelige databeskyttelsesprincipper anvendelse ved FEs behandling af indsamlede og indhentede oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer.

Af lovforslagets bemærkninger fremgår, at der som udgangspunkt skal benyttes de samme almindelige databeskyttelsesprincipper mv. ved vurderingen af, hvilke grundlæggende betingelser der skal være opfyldt ved FEs behandling af personoplysninger som ved vurderingen af andre danske myndigheders behandling af personoplysninger.

Det følger af lovens § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, at FE kan behandle enhver oplysning om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, hvis behandlingen

- 1) sker med samtykke,
- 2) må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver efter § 1, stk. 1, (som efterretningstjeneste) og § 1, stk. 4, ("øvrige opgaver" henlagt til tjenesten) eller
- 3) er nødvendig for varetagelsen af tjenestens opgaver efter § 1, stk. 2, (som militær sikkerhedstjeneste).

Ved FEs elektroniske indhentning indsamles meget store informationsmængder, som på indhentningstidspunktet er ikke-behandlede data. Sådanne data betegnes som "rådata" og er kendetegnet ved, at det, indtil de udsættes for bearbejdning, herunder om nødvendigt dekryptering og oversættelse, ikke er muligt at afgøre, hvilke oplysninger der måtte ligge gemt i disse data. Bearbejdning er således en forudsætning for at erkende karakteren af indhold og vurdere, om de indhentede oplysninger er relevante for FEs efterretningsmæssige og analytiske arbejde.

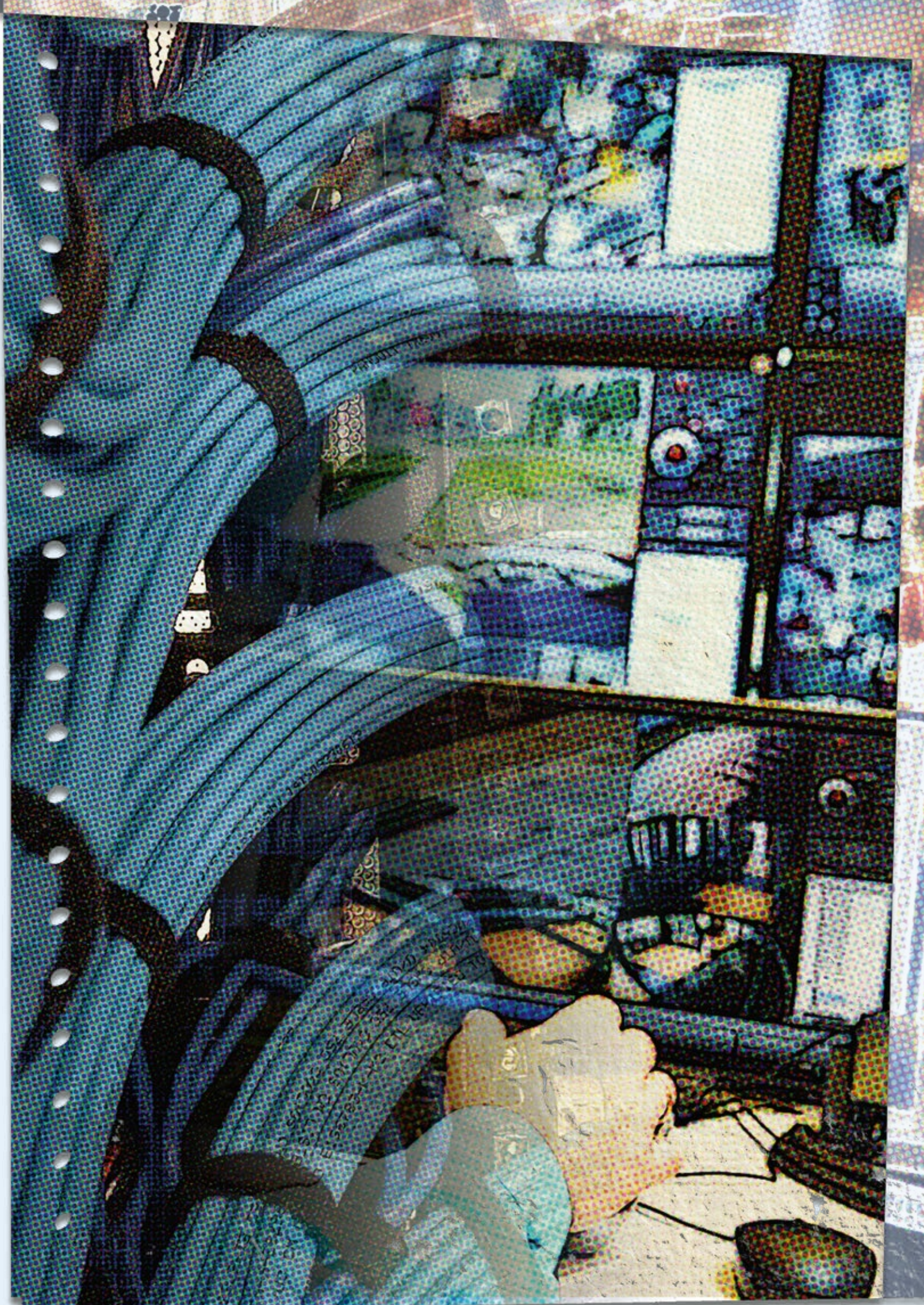
Ifølge forarbejderne til loven finder lovens behandlings- og videregivelsesregler i princippet anvendelse på rådata, der indeholder personoplysninger, men den praktiske administration af reglerne må ske under hensyn til disse datas særlige karakter. Dette betyder, at lovens bestemmelser om intern behandling og videregivelse af oplysninger og om lovlig politisk virksomhed kun meningsfuldt kan anvendes i relation til rådata, når disse data er blevet bearbejdet og behandlet (og dermed ikke længere er rådata). Principperne i den tidligere persondatalov om god databehandlingsskik og behandlingssikkerhed skal derfor i relation til FEs indhentning og behandling af rådata forstås under hensyntagen til disse datas særlige karakter. Dette indebærer, at der for kravet i den tidligere persondatalovs § 5, stk. 2, som er videreført i FE-lovens § 3 e, stk. 2, om saglighed i behandlingen af data, skal anlægges et generelt saglighedskrav i forhold til indhentningen af rådata, idet indhentningen skal være sagligt begrundet. Endvidere indebærer bestemmelsen, at rådata, der indhentes af FE, skal anvendes til de formål, hvortil de er indhentet, og ikke må opbevares længere, end formålet tilsiger.

3.2.2 Om sletning af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 6 og 6 a

Efter FE-lovens § 6 skal FE, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov, slette oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, der er tilvejebragt som led i FEs efterretningsmæssige virksomhed, når der ikke er tilvejebragt nye oplysninger, der indholdsmæssigt vedrører samme sag, inden for de seneste 15 år. Sletning af sådanne oplysninger kan dog undlades, hvis væsentlige hensyn til varetagelsen af FEs efterretningsmæssige opgaver gør det nødvendigt. Ifølge lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen, som alene omfatter oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, der er tilvejebragt som led i FEs efterretningsmæssige virksomhed, fastsætter bestemmelsen en overordnet slettefrist for oplysninger, der opbevares hos FE.

Af bestemmelsen i § 6 a, stk. 1, fremgår, at når FE i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at sager eller dokumenter mv. ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne i § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, skal disse slettes, uanset om slettefristen i § 6, stk. 1, er udløbet, men at tjenesten ikke herudover er forpligtet til løbende af egen drift at gennemgå tjenestens sager og dokumenter mv. med henblik på at vurdere, om nævnte behandlingsbetingelser fortsat er opfyldt.

I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser præciseres vedrørende § 6 a, stk. 1, at begrebet "aktiviteter" skal forstås bredt og omfatter alle de opgaver, som FE beskæftiger sig med. Begrebet omfatter således foruden operationelle aktiviteter også eksempelvis FEs opgaver

i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt, jf. lovens § 10, og stikprøvekontroller foretaget af tilsynet.

Det følger af bestemmelsen i § 6 a, stk. 2, at FE uanset bestemmelserne i § 3 e, §§ 4-5 samt § 6, stk. 1 og stk. 3, ikke er forpligtet til at slette oplysninger, der ikke opfylder behandlingsbetingelserne i § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, hvis oplysningerne indgår i dokumenter mv., som i øvrigt opfylder nævnte behandlingsbetingelser, jf. dog § 10, stk. 2.

I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser vedrørende § 6 a, stk. 2, præciseres, at bestemmelsen angår sletning på oplysningsniveau, hvorimod bestemmelsen i stk. 1 vedrører sletning på sags- og dokumentniveau. FE er således ikke forpligtet til at slette på oplysningsniveau, selv om tjenesten i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at en konkret oplysning ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne i § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, hvis oplysningen indgår i dokumenter mv., som fortsat lever op til disse behandlingsbetingelser, og for hvilke slettefristen ikke er udløbet. Den foreslåede ændring indebærer endvidere, at tilsynet i forbindelse med sine stikprøvekontroller fortsat kan påse, om en sag eller et dokument mv. som helhed lever op til de nævnte behandlingsbetingelser, men at FE som udgangspunkt ikke vil være forpligtet til at slette enkeltoplysninger, der indgår i dokumenter mv., som skal bevares, i forbindelse med sådanne stikprøvekontroller. FE vil dog fortsat være forpligtet til at slette oplysninger, hvis det konstateres, at disse er tilvejebragt i strid med lovens § 3.

Der findes i anden lovgivning, herunder navnlig arkivlovgivningen, regler, der indebærer, at FE ikke er berettiget til at slette oplysninger. Sådanne regler skal FE følge, hvilket indebærer, at tjenesten er afskåret fra at slette oplysningerne, idet FE-lovens § 6 foreskriver, at tjenestens forpligtelse til at slette oplysninger ikke skal gælde, hvis andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov.

3.2.3 Om informationssikkerhed, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsen §§ 2-5

Ifølge FE-lovens § 4, stk. 2, og § 5, stk. 2, kan forsvarsministeren fastsætte nærmere regler om FEs behandling af oplysninger om fysiske og juridiske i Danmark hjemmehørende personer. I medfør heraf er udstedt bekendtgørelse nr. 1028 af 11. juli 2018 (bekendtgørelse om behandlingssikkerhed ved Forsvarets Efterretningstjenestes behandling af personoplysninger) (FE-sikkerhedsbekendtgørelsen) vedrørende informationssikkerheden i FE.

Ifølge forarbejderne til lov nr. 503 af 23. maj 2018, som gennemførte en række konsekvensændringer til FE-loven som følge af vedtagelsen af databeskyttelsesloven og databeskyttelsesforordningen, er det forudsat, at niveauet af informationssikkerhed efter bekendtgørelser fastsat i henhold til FE-lovens § 4, stk. 2, og § 5, stk. 2, ikke er lavere efter reglerne, som tidligere har været gældende ifølge den tidligere persondatalovs § 41, stk. 1-4, og § 42 samt bekendtgørelser udstedt i medfør heraf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsen fortolkes i overensstemmelse hermed.

Ifølge FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 2 må personer, virksomheder mv., der udfører arbejde under FE eller FEs databehandlere, som får adgang til oplysninger, kun behandle disse efter instruks fra tjenesten, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov. Der er ikke særlige formkrav til instrukserne, som således efter omstændighederne kan følge af en bestemt stillingsbetegnelse eller af det forhold, at FE autoriserer en ansat eller andre til at

have adgang til bestemte oplysninger. Kravet om, at vedkommende person mv. kun må behandle oplysninger i overensstemmelse med instruks fra FE, indebærer blandt andet, at personen mv. ikke må behandle oplysninger til andre formål end dem, som tjenesten har fastsat – herunder til egne formål – samt at vedkommende ikke må behandle oplysninger efter instruks fra andre end tjenesten.

Efter FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 3 skal FE træffe de fornødne tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger mod, at oplysninger hændeligt eller ulovligt tilintetgøres, fortabes eller forringes, samt mod at de kommer til uvedkommendes kendskab, misbruges eller i øvrigt behandles i strid med loven, og tilsvarende gælder for tjenestens databehandlere. For oplysninger, som behandles for FE, og som er af særlig interesse for fremmede magter, skal der træffes foranstaltninger, der muliggør bortskaffelse eller tilintetgørelse i tilfælde af krig eller lignende forhold, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 4.

Når FE overlader en behandling af oplysninger til en databehandler, skal tjenesten sikre sig, at databehandleren kan træffe de i FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 3 og § 4 nævnte tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger, og påse, at dette sker, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 5, stk. 1. Gennemførelse af en behandling ved en databehandler skal ske i henhold til en skriftlig aftale parterne imellem, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 5, stk. 2.

3.3 Videregivelse af oplysninger

3.3.1 Om videregivelse af oplysninger, jf. FE-lovens § 7

FE-lovens § 7 om videregivelse af oplysninger indeholder i stk. 1 en bestemmelse om, at FE kan videregive oplysninger til PET, hvis videregivelsen kan have betydning for varetagelsen af tjenesternes opgaver. Denne vide adgang til videregivelse af oplysninger til PET er begrundet i de to efterretningstjenesters nært forbundne arbejdsområder.

Efter bestemmelsens stk. 2 kan FE videregive personoplysninger om en i Danmark hjemmehørende fysisk person til andre danske forvaltningsmyndigheder (end PET), private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer, hvis betingelserne for intern behandling i FE-lovens § 3 e og § 4 er opfyldt. Videregivelse af oplysninger vedrørende rent private forhold kan imidlertid kun ske, hvis betingelserne i databeskyttelseslovens § 8, stk. 2, tillige er opfyldt. Dette indebærer, at oplysningerne kun må videregives, hvis

- 1) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til videregivelsen,
- 2) videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den oplysningen angår,
- 3) videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe, eller
- 4) hvis videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en persons eller virksomheds opgaver for det offentlige.

For FEs videregivelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende juridiske personer til andre danske forvaltningsmyndigheder (end PET), private, udenlandske myndigheder og internationale

organisationer gælder efter lovens § 7, stk. 3, at betingelserne for intern behandling i lovens § 3 e, stk. 1-5 og 7, og § 5 skal være opfyldt.

Under hensyn til de alvorlige konsekvenser for de registrerede, der efter omstændighederne vil kunne være forbundet med videregivelse af oplysninger, suppleres betingelserne for videregivelse i lovens § 7, stk. 2 og 3, af en betingelse i stk. 4, hvorefter FEs videregivelse af oplysninger efter stk. 2 og 3 kun kan ske, hvis videregivelsen efter en konkret vurdering må anses for forsvarlig.

Af lovforslagets bemærkninger til § 7, stk. 4, fremgår, at denne afgørelse skal træffes efter en konkret afvejning af samtlige foreliggende omstændigheder. I afvejningen må navnlig indgå det nærmere indhold af oplysningerne, formålet med videregivelsen og en vurdering af den skadevirkning, som en videregivelse vurderes at kunne få for den, som oplysningerne vedrører. Forsvarlighedsvurderingen kan falde forskelligt ud, alt efter om videregivelse skal ske til en anden dansk forvaltningsmyndighed, en privat person eller organisation, en udenlandsk myndighed eller en international organisation. Ved videregivelse til udenlandske myndigheder vil det kunne indgå i vurderingen, om videregivelsen af personoplysningerne sker med henblik på at forebygge og efterforske alvorlig international kriminalitet, som også Danmark har en væsentlig interesse i at bekæmpe. Også forholdene i det eventuelle modtagerland må indgå i vurderingen. Det forudsættes, at bestemmelsen om videregivelse suppleres af regler af processuel karakter fastsat administrativt, som, i lighed med hvad der tidligere fulgte af FEs interne retningslinjer om blandt andet samarbejdet med udenlandske efterretningstjenester, skal omfatte klare bestemmelser om betingelserne for videregivelse af personidentificerbare oplysninger til udenlandske samarbejdspartnere. Tilsynet vil have mulighed for at påse FEs overholdelse af disse regler.

3.4 Lovlig politisk virksomhed

3.4.1 Om lovlig politisk virksomhed, jf. FE-lovens § 8

FE-lovens § 8 om lovlig politisk virksomhed indeholder i stk. 1 en bestemmelse om, at en i Danmark hjemmehørende fysisk persons deltagelse i lovlig politisk virksomhed ikke i sig selv kan begrunde, at FE behandler oplysninger om den pågældende. Af stk. 2 fremgår, at bestemmelsen i stk. 1 dog ikke afskærer FE fra at behandle oplysninger om en persons politiske virksomhed, med henblik på at afklare om virksomheden er lovlig. Ifølge stk. 3 afskærer bestemmelsen i stk. 1 heller ikke FE fra ved behandlingen af oplysninger om politiske foreninger og organisationer at medtage oplysninger om, hvem der udgør ledelsen.

I lovforslagets bemærkninger til § 8 hedder det om politisk virksomhed, at der hermed overordnet må forstås enhver aktivitet, der beskæftiger sig med styrelse og påvirkning af eksisterende samfund og samfundsforhold, og at politisk virksomhed ikke alene omfatter ytringer, men også andre former for politiske tilkendegivelser, eksempelvis deltagelse i politiske demonstrationer.

Forbuddet mod at behandle oplysninger om udøvelse af lovlig politisk virksomhed er ikke absolut. Dette er tilkendegivet med formuleringen "ikke i sig selv". FE kan således behandle oplysninger om en persons lovlige politiske virksomhed, når andre forhold bevirker, at en person er genstand for tjenestens interesse. Er den pågældende allerede i søgelyset i forbindelse med FEs opgavevaretagelse, kan FE tillige behandle oplysninger om den pågældendes lovlige politiske virksomhed, hvis en sådan oplysning er relevant for undersøgelsen. Der kan eksempelvis være tale om, at en

person benytter udøvelse af politisk virksomhed som påskud for at planlægge, forberede eller udføre spionage, terrorisme eller voldelig ekstremistisk virksomhed rettet mod forsvaret. FE skal således i hvert enkelt tilfælde foretage en vurdering af, om behandling af oplysninger om lovlig politisk virksomhed er begrundet i andre forhold end selve udøvelsen af denne virksomhed, og en sådan vurdering vil nødvendigvis bero på et skøn.

Efter bestemmelsens stk. 2 kan FE som led i sine undersøgelser behandle personoplysninger om en persons politiske virke, med henblik på at afklare om virksomheden er lovlig eller ulovlig. Viser undersøgelserne, at virksomheden er lovlig, skal personoplysningerne slettes. Tilsynet kan påse, at bestemmelsen i stk. 2 ikke misbruges til at omgå forbuddet i stk. 1 og dermed, at FEs undersøgelser af, om en politisk virksomhed er lovlig, sker på en forsvarlig og rimelig måde og med respekt for formålet bag forbudsreglen.

Det fremgår af bestemmelsens stk. 3, at FE i sager om politiske foreninger og organisationer kan medtage oplysninger om, hvem der udgør ledelsen. Forbuddet i bestemmelsens stk. 1 mod behandling af oplysninger om lovlig politisk virksomhed omfatter ikke behandling af oplysninger om juridiske personer. Lovens almindelige regler for behandling af oplysninger om juridiske personer gælder imidlertid for en sådan behandling af oplysninger.

Oplysninger om ledelsen omfatter kun identifikationsoplysninger om de pågældende ledende medlemmer, der i relation til en politisk forening eksempelvis er hovedbestyrelsesmedlemmer, forretningsudvalgsmedlemmer, ministre, folketingsmedlemmer, medlemmer af Europa-Parlamentet, regionsrådsmedlemmer og byrådsmedlemmer. Uden for denne kategori falder menige partimedlemmer, stillere, delegerede samt deltagere i seminarer, deputationer og vælgermøder.

Ifølge lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen i stk. 3 vil det være en central opgave for tilsynet at sikre, at en persons lovlige politiske virksomhed i form af deltagelse som ledende medlem i en politisk organisation eller forening kun behandles i det omfang, det må anses for nødvendigt for en meningsfuld behandling af oplysninger om organisationen eller foreningen.

3.5 Regler om indsigt mv.

3.5.1 Om indsigt, jf. FE-lovens §§ 9 og 10

Det følger af FE-lovens § 9, at en fysisk eller juridisk person ikke har ret til indsigt i oplysninger, som FE behandler om vedkommende, eller ret til indsigt i, hvorvidt tjenesten behandler oplysninger om vedkommende. Hvis særlige forhold taler herfor, kan FE dog give hel eller delvis indsigt i sådanne oplysninger.

Efter FE-lovens § 10 kan en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person anmode tilsynet om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende. Tilsynet sikrer, at dette ikke er tilfældet, og giver herefter den pågældende meddelelse herom. Hvis særlige forhold taler herfor, kan tilsynet pålægge tjenesten at give hel eller delvis indsigt i oplysninger som nævnt i § 9.

Med FE-lovens § 10 er således etableret en indirekte indsigtsordning, hvorefter tilsynet som led i sin kontrol med FEs behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske

personer efter anmodning fra en sådan person tillige skal undersøge, om tjenesten uberettiget behandler oplysninger om vedkommende. Tilsynet kan som led i denne indsichtsordning blandt andet pålægge FE at slette oplysninger, som FE efter tilsynets opfattelse behandler med urette. Tilsynet sikrer, at FE ikke uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, og giver herefter vedkommende meddelelse herom. Af lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen fremgår imidlertid, at det af meddelelsen alene skal kunne udledes, at der ikke uberettiget behandles oplysninger om den pågældende. Det skal således ikke fremgå eller kunne udledes, om der ikke behandles eller har været behandlet oplysninger, om der tidligere uberettiget har været behandlet oplysninger, eller om der berettiget behandles oplysninger.

En person, der har fået meddelelse fra tilsynet efter FE-lovens § 10, har efter bestemmelsen ikke krav på en ny meddelelse før 6 måneder efter seneste meddelelse.

3.6 Behandling af passagerlisteoplysninger (PNR-oplysninger) for FE

3.6.1 Anmodning om oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende fysiske personer, jf. PNR-lovens § 15, stk. 3

FEs efterretningsmæssige virksomhed er rettet mod forhold i udlandet, jf. FE-lovens § 1, stk. 1, 2. pkt.

FE kan derfor som udgangspunkt ikke målrettet indhente oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer. Udgangspunktet har dog en række undtagelser, blandt andet ved tjenestens fysiske indhentning og indhentning i henhold til FE-lovens § 3, stk. 3.

Efter PNR-lovens § 15, stk. 3, kan FE alene anmode PNR-myndigheden om PNR-oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende fysiske personer, hvis oplysningerne angår bestemte personer og tjenesten vurderer, at oplysningerne må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet. Kravet til behandlingen er dermed højere end PNR-lovens øvrige bestemmelser vedrørende FE, hvorefter det alene er et krav, at PNR-oplysningerne kan have betydning for tjenestens virksomhed.

Begrænsningen i PNR-lovens § 15, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse i forhold til en række af PNR-lovens bestemmelser, herunder PNR-lovens § 4, § 10 og § 16.

3.6.2 PNR-enhedens indhentning af oplysninger for FE, jf. PNR-lovens § 4 og § 16

Efter PNR-lovens § 4, stk. 3, nr. 3, skal luftfartselskaber efter en konkret anmodning fra PNR-enheden videregive PNR-oplysninger, når FE vurderer, at det kan have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet.

Efter PNR-lovens § 16, stk. 3, nr. 3, kan PNR-enheden endvidere anmode PNR-enheder i andre EU-medlemsstater om at videregive PNR-oplysninger eller resultatet af behandlingen af sådanne oplysninger, når FE vurderer, at oplysningerne kan have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet.

3.6.3 PNR-enhedens behandling og videregivelse af PNR-oplysninger på vegne af FE, jf. PNR-lovens § 8, § 10 og § 15

Efter PNR-lovens § 8, stk. 1, opbevarer PNR-enheden resultatet af en behandling af oplysninger udført for FE i medfør af § 10, nr. 1-4, så længe det er nødvendigt for at underrette tjenesten om et hit.

Det fremgår af PNR-lovens § 10, nr. 1, at PNR-enheden må behandle PNR-oplysninger for at foretage en forhåndsvurdering af passagerer forud for deres planlagte ankomst til eller afrejse fra Danmark for at identificere personer, som det kræves, at FE undersøger nærmere, idet sådanne personer kan være involveret i en terrorhandling eller grov kriminalitet, der kan straffes med mindst 3 års fængsel.

Endvidere fremgår det af PNR-lovens § 10, nr. 3, at PNR-enheden må behandle PNR-oplysninger, hvis FE vurderer, at oplysningerne kan have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet. Vedrører PNR-oplysningerne fysiske personer, der er hjemmehørende i Danmark, kan FE i henhold til PNR-lovens § 15, stk. 3, dog alene anmode om sådanne oplysninger, hvis oplysningerne angår bestemte personer og tjenesten vurderer, at oplysningerne må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet.

Desuden fremgår det af PNR-lovens § 15, stk. 2, at PNR-enheden efter anmodning fra FE snarest muligt skal videregive PNR-oplysninger eller resultatet af behandlingen af oplysningerne til tjenesten, hvis tjenesten vurderer, at oplysningerne kan have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet.

3.6.4 Informationssikkerhed, jf. PNR-lovens § 24

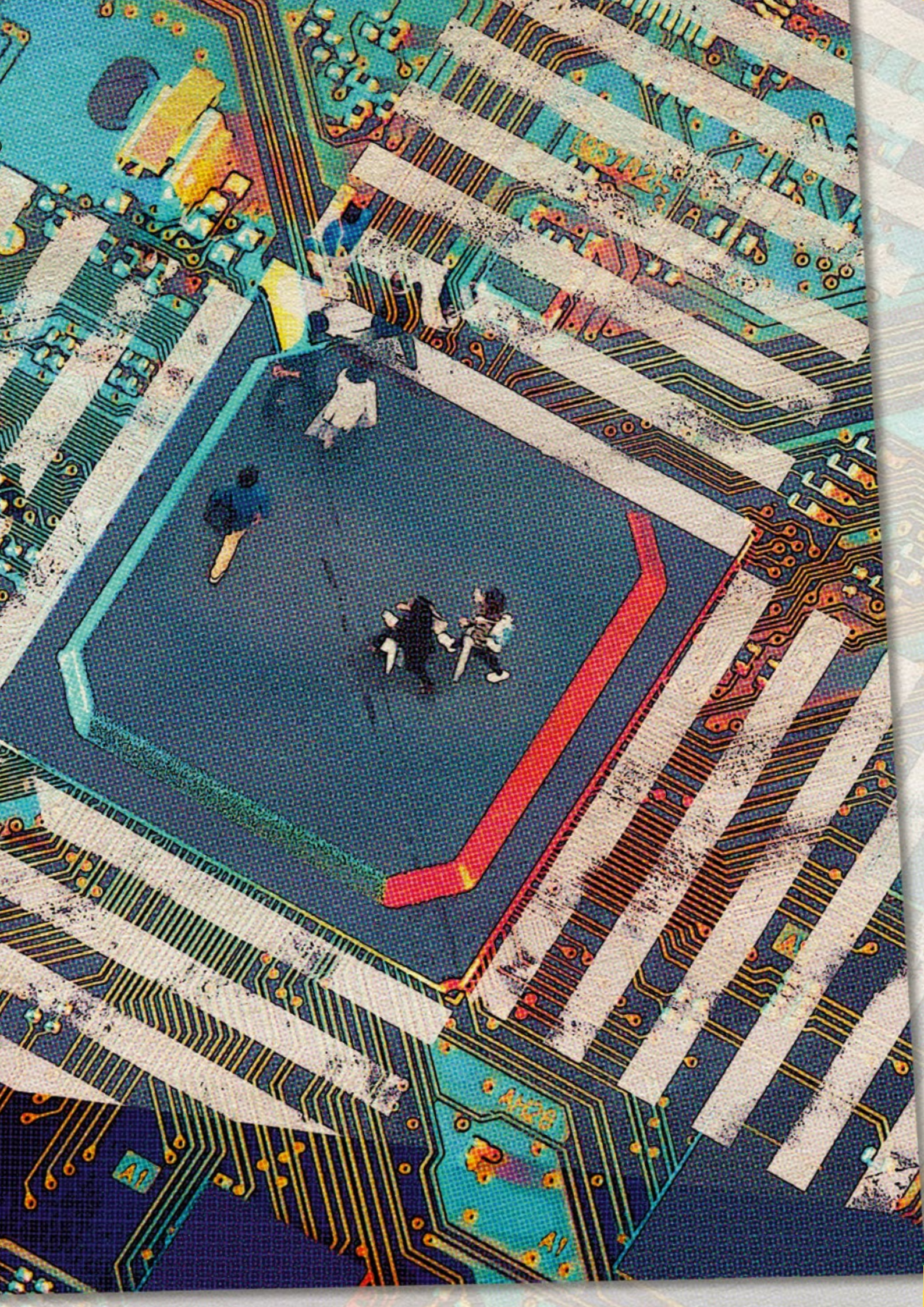
Det fremgår af PNR-lovens § 24, stk. 1, nr. 1-6, at PNR-enheden skal foretage logning af mindst følgende behandlingsaktiviteter:

- 1) Indsamling
- 2) Søgning
- 3) Ændring
- 4) Videregivelse
- 5) Maskering og afmaskering
- 6) Sletning

Af bestemmelsens stk. 2 fremgår, at logning af oplysninger efter stk. 1, nr. 1-5, skal gøre det muligt at fastlægge formålet med samt datoen og tidspunktet for behandlingsaktiviteterne. Derudover skal det i forhold til blandt andet oplysninger om søgning eller afmaskering være muligt at identificere brugeren, der har foretaget behandlingsaktiviteten samt modtageren af oplysningerne.

Af lovens § 24, stk. 5, følger det endvidere, at PNR-enheden efter anmodning stiller logning af oplysninger til rådighed for tilsynsmyndigheden, det vil sige Datatilsynet og tilsynet.

Da der for så vidt angår tilsyn med informationssikkerheden i PNR-enheden er et vist overlap mellem Datatilsynets og tilsynets kompetencer, vil tilsynet i forbindelse med kontrollen heraf tage kontakt til Datatilsynet med henblik på at afklare, i hvilket omfang Datatilsynet påtænker at føre eller har ført kontrol med informationssikkerheden i PNR-enheden.

Årsredegørelse 2019

Forsvarets Efterretningstjeneste

Udgivet af Tilsynet med Efterretningstjenesterne, oktober 2020

Layout + illustrationer: Eckardt ApS

Portrætfotos: Lars Engelgaard

Publikationen kan downloades fra tilsynets hjemmeside på www.tet.dk

Medlemmer af Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Landsdommer Michael Kistrup, Østre Landsret (formand)

Bestyrelsesformand Erik Jacobsen, Roskilde Universitet

Juridisk chef Pernille Christensen, Kommunernes Landsforening

Professor Henrik Udsen, Københavns Universitet

Professor Rebecca Adler-Nissen, Københavns Universitet

Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Borgergade 28, 1. sal, 1300 København K

www.tet.dk